

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Statsvetenskapliga Institutionen

Att rösta annorlunda: Fyra förklaringar till varför väljare röstar på
ickeetablerade partier prövas.

Kandidatuppsats i

Statsvetenskap

HT 2009

Charlotta Jönsson

Handledare: Henrik Oscarsson

Antal ord: 9991

Abstract

In this study I address the question of why votes vote for nonestablished parties. A nonestablished party is a party which does not possess representation in the national parliament, the Swedish Riksdag. For example in this study the Piracy party. In the European parliament election in June 2009 the nonestablished parties in Sweden made an exceptional election, particularly the Piracy Party. The aim is to find explanations in earlier research and theories to the empirical phenomena.

The explanations to the empiric phenomena which is tested is, 1. Convergence of the party system. 2. Dissatisfaction with the established parties performances and a strong preference for one or a few single issues. 3. Low political confidence or distrust and finally 4. The protest vote.

The statistical method is used to produce clear answers of which explanation there is a significant connection to the election behavior, to vote for a nonestablished party. Survey material from the Swedish television election survey is used together with an electronic survey panel constructed by the election research program by the University of Gothenburg. As far as possible the aim has been to reach regressionanalyses so the strength of the explanations can be compared. The aim has though not been to reach general conclusions of the strength of all the explanations though the survey material does not give that possibility.

The result shows that dissatisfaction with the established party's performances, low political confidence or distrust and the protest vote are increasing the possibility of voting for a nonestablished party. The voters in the Swedish EUP election 2009 who voted for a non established party had stronger preferences for fewer single issues. Convergence of the party system does not survive as an explanation to the election behavior.

Only by more and deeper surveys this result can be confirmed and later on generalized outside EUP elections.

The overall conclusion is that there are answers to find to the election behavior of the voter group as a hole, the strongest one this study can find which also can be generalized to the population is distrust.

Nyckelord; Väljarbeteende, Ickeetablerade partier, Europaparlamentsval, Misstro.

Innehållsförteckning

1 Inledning

1.1 Vetenskapligt problem.....	sid 4
1.2 Syfte och Frågeställningar.....	5
1.2.1 Frågeställningar.....	5
1.3 Metod.....	6
1.3.1 Material.....	7
1.3.2 Validitet.....	9
1.4 Avgränsningar.....	11
1.5 Definitioner.....	11

2 Teori och tidigare forskning

2.1 Tidigare forskning.....	11
2.2 Förklaring 1.....	12
2.3 Förklaring 2.....	13
2.4 Förklaring 3.....	15
2.5 Förklaring 4.....	16
2.6 Teorierna leder till hypoteser.....	17
2.7 Kriterier för slutsatsdragning.....	18

3 Operationaliseringar och Resultatredovisning

3.1 Förekomstanalys.....	18
3.2 Sammanfattande modell.....	19
3.3 Förklaring 1.....	20
3.4 Förklaring 2.....	22
3.5 Förklaring 3.....	25
3.6 Förklaring 4.....	26
3.7 Operationaliseringarnas Validitet.....	29

4. Analys

Genomgång av teorierna som skulle förklara beteendet.....	29
---	----

5. Sammanfattning.....

6. Referenser.....

Appendix

1. Förekomstanalysen i sin helhet.
2. Öppna svar från E-panelen 3.
3. Övriga resultat.
4. Frågeformulär SVT ValU 2009.
5. Frågeformulär E-panelen 2009. 1-4 samt Oktober.

1. Inledning

1.1 Vetenskapligt problem

Våren 2009 uppenbarade sig ett nytt parti på den svenska partikartan. De ickeetablerade partierna blev fler och tog relativt stor plats i valrörelsen. En valrörelse vilken för gemene väljare var ointressant då det var ett val till Europaparlamentet. 16,7 procent¹ av de som röstade, röstade på ett ickeetablerat parti.

Ett partis uppgift i den representativa demokratin är att representera och kanalisera de åsikter som finns hos väljarkåren.² När förmågan att läsa av folket blir försämrad uppstår ett utrymme för missnöje och nyskapande. Det är i detta utrymme ett nytt parti eller en missnöjesrörelse kan växa fram. Ett konkret exempel på detta är Piratpartiets framgångar i Europaparlamentsvalet 2009. Piratpartiet vilket är det nyaste partiet i sammanhanget fick 7,1 procent av rösterna och två av Sveriges platser i Europaparlamentet.

Ur ett samhällsperspektiv är det intressant att beskriva och försöka förklara vad som ligger bakom beteendet att rösta på ett ickeetablerat parti. Går det att se denna kategori väljare som en grupp?

Den senaste tidens diskussioner kring Sverigedemokraterna gör att fenomenet "missnöje" är relevant med tanke på valrörelsen 2010, vilken redan startat. Även de fortsatta diskussionerna kring FRA lagen, vilken möjligtvis kan bli en het sakfråga även i valrörelsen 2010 gör att de ickeetablerade partiet, Piratpartiet lär stå i fokus även under 2010.

Vad röstar väljaren egentligen på när denne väljer ett ickeetablerat parti och framförallt Varför? Vilka förklaringar kan finnas i teorin som kan förklara detta väljarbeteende? Inom väljarforskningen finns dokumenterade förändringsbeteende i väljarkåren där ökad rörlighet och minskad partiidentifikation är två tydliga tecken i tiden. Finns det andra förklaringar som kan förklara beteendet?

Det empiriska fallet, Europaparlamentsvalet, gör att det vetenskapliga problemet får ännu en dimension. Europaparlamentsvalet klassificeras som andra rangens val av både väljare och forskare³, vilket gör att sannolikheten att hitta förklaringar till varför väljare röstar på ickeetablerade partier ökar.

Detta leder till en studie i väljarbeteende med de ickeetablerade partiernas framgångar i Europaparlamentsvalet i fokus.

---

¹ Webbplats 3 Valmyndigheten.

² Hauge, Rod. Harrop, Martin 2006. Sid 35.

³ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 99 och Oscarsson och Holmberg. 2006. Sid 15-24

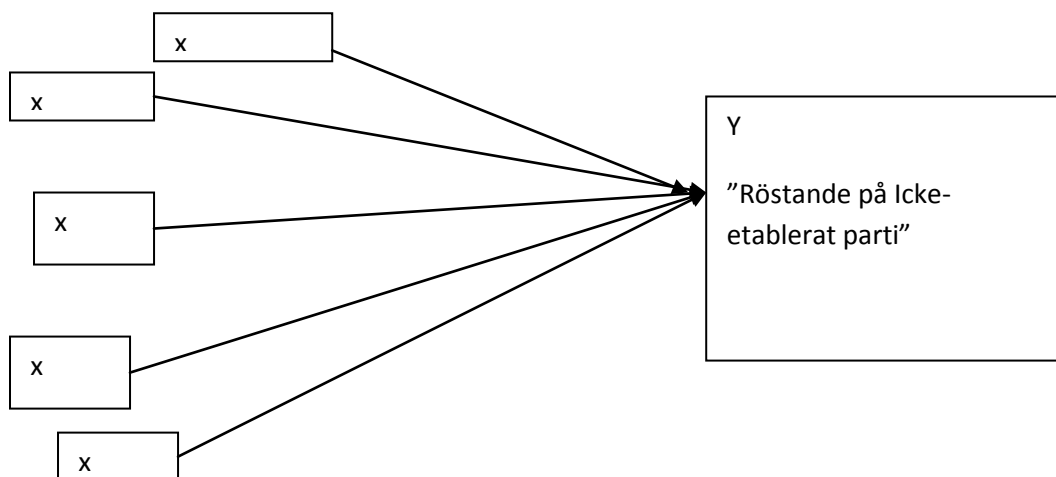
1.2 Syfte och frågeställningar

Det konkreta syftet med min undersökning är att finna och testa troliga individförklaringar till ett observerat väljarbeteende, att rösta på ett ickeetablerat parti. Syftet är att pröva förklaringar vilka blir härledda genom teorin till varför väljare valde att rösta på ett ickeetablerat parti vid valet till Europaparlamentet 2009. Dessa förklaringar är 1. konvergens 2. missnöje och sakfrågeröstning 3. lågt politiskt förtroende 4. proteströstning. Syftet är att göra detta med statistisk metod med hjälp av SVTs vallokalsundersökning (SVT Valu09) samt en internetbaserad kampanjpanel (E-panelen).

Målet är att finna förklaringar till beteendet men inte i strikt mening uttala mig om styrkan i alla förklaringar i generell mening.

1.2.1 Frågeställningar

Vad kan förklara beteendet att rösta på ett ickeetablerat parti? Är den övergripande frågeställningen. Följande hypoteser kommer att prövas.

H1. Uppfattning av små partiskillnader leder till ökad benägenheten att rösta på ickeetablerade partier.

H2 Missnöje med de etablerade partiernas förda politik ökar sannolikheten för att väljaren röstar på ett ickeetablerat parti.

H3 Stark preferens för få sakfrågor ökar sannolikheten att rösta på ett ickeetablerat parti.

H4. Lågt politiskt förtroende ökar sannolikheten att rösta för ett ickeetablerat parti.

H5. Att väljaren vill uttrycka en protest ökar sannolikheten att rösta på ett ickeetablerat parti.

Tydligare presentation och härledning av hypoteserna följer längre fram i uppsatsen.

1.3 Metod

Studien läggs upp i tre steg. Steg 1 – Välja Teorier med hjälp av ett MDS tänk. Steg 2 – Operationalisering och utförande av undersökning mha Statistik Design via genomförda frågeundersökningar. Steg 3 – Resultat och analys i förhållande till teorin.

Studien en förklarande studie, vilken försöker finna orsaker till beteendet att rösta på ett ickeetablerat parti. Studien befinner sig mellan teoritestate och teorikonsumerande. Studien befinner sig på den teorikonsumerande sidan av spektrumet då jag har det empiriska fall i centrum, det är fallet som skall förklaras. Samtidigt utgår jag ifrån de förklaringar jag finner i teori.⁴ Då studien tar ett steg bort ifrån det endast teoriprovande fallet innebär detta att jag inte lika tydligt behöver eller kan fundera över om teorin ifråga kan förklara de fall som inte ingår i studien. Generaliseringsaspekten minskar genom min teorikonsumerande del.

Målet är att finna förklaringar i tidigare forskning vilka är växta ur en annan kontext. Förklaringar som är vuxna ur en annan kontext och ofta är tänkta att förklara anti-immigrant partier blir hårda test. Detta leder till en typ av Most different systems design ifråga om att välja teorier. Tanken bakom är då att välja ut fall, teorier som har olika värden på de variabler jag vill avfärda men samma värde på förklaringsvariabeln.⁵ Teoriernas oberoende variabler skall kunna verka som en förklaring till att rösta på ett icke etablerat parti. De olika variablerna handlar om den kontext som teorierna växt fram ur som skiljer sig från min kontext. Exempelvis valsysteem, partisystem och typ av val. Att teorierna väljs utifrån olika kontexter innebär både styrka då ett önskat utfall av den empiriska prövningen leder till att både styrka min funna förklaring samtidigt som det försvagar tron på alternativa förklaringar som kontexten. Samtidigt innebär MDS tankesätt då teorier väljs ut att riskera att ge lite kännedom om beteendet om det empiriska resultatet inte blir som förväntat. Alternativet Most similar system Design, att finna förklaringar i tidigare forskning där så många variabler som möjligt utom den oberoende är homogena anser jag vara omöjligt då min valda kontext är specifik.⁶

Den huvudsakliga designen för undersökningen är statistik design. Fokus ligger på att försöka använda så många analysenheter som möjligt och skapa kontrollerade jämförelser av dessa. För att underlätta kommer specifika förklaringar till det undersökta beteendet; att rösta på ett icke etablerat parti undersökas. De förklaringsfaktorer som finns i teorin prövas var för sig.⁷

Det finns tydliga för och nackdelar med den statistiska metoden. En tydlig nackdel är att undersökningen saknar en mer kvalitativ del där väljarnas tankesätt djupare beläggs. Alternativet för att uppnå detta skulle vara samtalsintervjuer. Denna studie väljer att fokusera på flera förklaringar och uppnår styrka genom många analysenheter i de flesta fallen. Resultatet blir tydligt och är lätt att förmedla. Styrkan är tydlig med en stor mängd analysenheter, risken att koncentrera undersökningen på fall som passar hypoteser minimeras. Beroendet av enstaka egenskaper hos analysenheterna minimeras samtidigt finns det god chans att uppnå representativ variation längs relevanta variabler som ålder och

---

⁴ Esaiasson mfl 2007. Sid 99

⁵ Esaiasson mfl. 2007. Sid. 116-117.

⁶ Esaiasson mfl. 2007. Sid 115.

⁷ Esaiasson mfl. 2007. Sid 108.

bostadsort. I en del fall kommer metoden dessutom inte bara redovisa förekomst av en förklaring utan även kunna visa styrkan hos en förklaring.⁸ Den statistiska metoden kommer att fokusera på att finna reella orsakssamband, genom att titta på linjens lutning vid regressionsanalys, regressionskoefficienten och regressionens signifikans. Genom att kvadrera korrelationskoefficienten, r , vid bivariat regressionsanalys får vi determinationskoefficienten, R^2 , vilken talar om hur stor andel av den totala variationen i y som kan förklaras med hjälp av det funna sambandet.⁹ Vid multivariat regressionsanalys gäller inte samma beräkning för R^2 men dess betydelse är ekvivalent. Genomgående kommer även test av resultat, i form av medelvärden och korstabeller att ske. Det enklaste och mest vedertagna testet vid kvalitativa variabler i korstabeller är χ^2 test vilket ger oss svar på om de skillnader vi upptäcker inte är orsakade av slumpen utan finns i populationen.¹⁰ Oberoende mätningens T-test kommer att användas då medelvärde testas, skiljer sig medelvärdena åt mellan grupper? Jag får med T-test reda på om variansen i de tvågrupperna som kommer från samma urval skiljer sig tillräckligt åt.¹¹ Dessa separata test påvisar ännu en styrka med den statistiska metoden.

1.3.1 Material

Materialet i teoridelen kommer från vetenskapliga artiklar, böcker och avhandlingar. I huvudsak är det forskning inom väljarbeteende som används.

I undersökningen kommer underlaget från Svts Vallokalsundersökning EUP-valet 2009 samt material från E-panelen vid Valforskningsprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vallokalundersökning är en återkommande vallokalsundersökning. Undersökningen genomfördes i fyra geografiska regioner¹². I 40 röstningslokaler för förtidsröstning samt i 90 vallokaler under valdagen. Populationen är alla röstberättigade i Sverige.

Antal enkätsvar; Förtidsröstning: 2642. Vallokal: 5.131 Totalt:7.773.¹³

Undersökningen genomförs utanför vallokalerna och i platser för förtida röstning vilka blivit valda utifrån ett slumpmässigt systematiskt urval. Svartsbortfallet ligger mellan 15-30%.¹⁴ Strikt slumpmässigt representativt urval kan man dock inte uppnå då delvis självselekerat urval sker, frivillighet.

Eftersom jag inte har möjlighet att testa alla mina hypoteser med hjälp av SVT Valu 09 använder jag ett andra statistiskt material från E-panelen, vilken valforskningsprogrammet vid Göteborgs Universitet förfogar över. Jag är medveten om att jag bör använda mig av resultaten från E-panelen i så liten utsträckning som möjligt och väljer därför att endast komplettera med denna då SVT ValU inte räcker till. Här finns en del problem vilka bör utvärderas. E-panelen är en självselekerad webbenkät undersökning. Då enkäten är självselekerad går det inte att påstå att denna representerar ett slumpmässigt urval av den

---

⁸ Esaiasson mfl. 2007. Sid 111.

⁹ Djurfeldt mfl. 2003. Sid 168.

¹⁰ Djurfeldt mfl. 2003. Sid 207.

¹¹ Djurfeldt mfl. 2003. Sid 241.

¹² Lund, Göteborg, Stockholm och Sundsvall.

¹³ Webbplats 1. Svensk Nationell Datatjänst.

¹⁴ Holmberg och Näsman, 2009. Sid 21.

svenska väljarkåren. Dock är fördelarna med E-panelen talande. Jag kan få ihop 300 väljare vilka röstat på icke etablerade partier och då jag fokuserar på kvantitet för att testa förklaringar är detta ett viktigt argument. Totalt i E-panelen under Europaparlamentsvalet ingår ca 3000 väljare.¹⁵ Det är viktigt att ta med sig de skillnader som finns hos den självrekryterade E-panels gruppen in i studien. I rapporten "Hur representativ är en självrekryterad Internetpanel?" sammanfattar Nilsson mfl.¹⁶ de mest relevanta skillnaderna. Där den överrepresentationen av personer med ett starkare engagemang än befolkningen i allmänhet är den viktigaste skillnaden för min studie att vara medveten om.

Jag bedömer detta empiriska material som det bästa tillgängliga för min kvantitativt inriktade studie. Det är i valet av just frågeundersökning som insamlingsmetod det finns ett metodalternativ.

Den öppna frågan, Vilka var de viktigaste skälen till varför att DU röstade som du gjorde i Europaparlamentsvalet den 7 juni 2009? i E-panelen kan ses som en första intervjufråga och de senare, frågorna som är riktade till väljare av icke etablerade partier kan ses som följdfrågor. Samtalsintervjuer skulle kunna genomföras med exempelvis 12 st ickeetablerade parti väljare. Där frågor kring orsaker till partival kan utvecklas. Vid samtalsintervjuer skulle exempelvis min hypotes kring protest bli lättare att utvärdera. Målet med samtalsintervjuerna skulle dock vara samma, att nå en förekomstanalys och möjligtvis en empirisk mättnad av vilka orsaker det finns att rösta på ett icke etablerat parti.

Generaliseringsmöjligheterna av resultatet bör inte bli större vid samtalsintervjuer än vid en användning av en öppen fråga i E-panelen. Då ett strategiskt urval av ickeetablerade partiväljare blir svårt att uppnå och det riskerar att bli ett självselekerat urval av respondenter i form av ett intensitetsurval. E-panelen och enkätundersökning överhuvudtaget når en större spridning, även dess anonymitet är en styrka i förhållande till intervjuer. SVT:s vallokalsundersökning kan betraktas som ett delurval som är representativt för populationen.

Sammantaget bedöms generaliseringsmöjligheterna i undersökningen vara goda i de delar då SVTs vallokalsundersökning används i de delar där e-panelen används blir generaliseringsmöjligheterna svagare och bör istället anses vara en pilotstudie, en form av förekomstanalys av samband.

1.3.2 Validitet

Att operationalisera något genom frågeundersökningar kan ifrågasättas. Svårigheten att översätta något teoretiskt, som begreppet missnöje till en operationellindikator genom en konkret fråga kan upplevas som problematiskt. Måts verkligen orsaker till varför väljare röstat som de gjort när jag frågar om det i en frågeundersökning? Ju större avstånd mellan teoretiskt begrepp och operationell indikator desto större validitetsproblem. Detta innebär

---

¹⁵ Webbplats 2. Valforskningsprogrammet vid Göteborgs Universitet.

¹⁶ Nilsson, Olsson, Dahlberg och Oscarsson 2007.

att enkla delar, som vilket parti man röstat på, i min studie uppnår god intern validitet. Det blir svårare när begrepp som demokrati skall användas.¹⁷

Då jag till stor del använder mig av frågeundersökningar vilka redan konstruerats blir begrepps validiteten en form av resonemangsvaliditet, då jag kopierar operationaliseringar som etablerade forskare använt. Ett annat förhållningsätt vilket ingår i strategin resonemangsvaliditet är "face validity" vilket innebär att använda sig av den mest uppenbara och spontant självklara operationaliseringen,¹⁸ ett exempel är den tidigare nämnda öppna frågan.

Sammantaget går det att kritisera min begreppsvaliditet då jag inte haft möjlighet att påverka konstruktionen av många begrepp i frågeundersökningarna. Samtidigt är detta en styrka då mer erfarna forskare konstruerat dessa. Frågorna i det empiriska materialet är oftast inte konstruerade utifrån mina frågeställningar dock vill jag återigen påpeka att detta måste ses som en pilotstudie utifrån det empiriska material som finns tillgängligt. Dock bör jag vid varje fråga jag använder ifrågasätta de operationaliseringar de tidigare valundersökningarna gjort. Ovanstående resonemang kring den interna validiteten, är begreppsvaliditeten vilken handlar om mina operationaliseringar.

För att bedöma den totala resultatvaliditeten vilken kan kallas den interna validiteten behöver jag bedöma reliabiliteten i mina mätningar vilket först kan göras efter den empiriska insamlingen är gjord. Här har jag själv svårt att påverka då den praktiska datainsamlingen inte är under min övervakning medan hanteringen i SPSS kommer att vara. För att bedöma den interna validiteten i den förklarande delen av min studie måste även mitt orsakssamband bedömas. Ett exempel; Leder verkligen x =att känna lågt förtroende för politikerna till y = att man röstar på ett icke etablerat parti. Regressionsanalysens styrka att visa ett sambands riktning samt möjligheten att kontrollera för flera variabler i den statistiska metoden stärker den interna validiteten.

Mina generaliseringsmöjligheter är begränsade i tid och rum, min externa validitet är lägre än den interna. Då jag använder mig av olika empiriska underlag där det bättre ur en generaliseringsaspekt är SVTs ValU. Då delar av mina förklaringar bygger på E-panelen kan jag inte yrka på en generell giltighet i min population, alla som röstade på ett ickeetablerat parti i EUP 2009 i Sverige. Dock kommer jag att kunna yrka på att de förklaringar jag finner i min empiri finns även i populationen som helhet dock är det inte givet att styrkeförhållandena mellan förklaringarna kvarstår. Även om fördelningen av exempelvis moderater och socialdemokrater är skev i E-panelen behöver inte förklaringarna till varför vissa väljare valde att lägga sin röst på ett icke etablerat parti vara missvisande.

Jag kan inte jämföra med något annat val då Europaparlamentsvalen är specifika och är andra rangens val av för de flesta väljare.¹⁹ Denna undersökning vill kunna uttala sig om förhållanden som gäller vid val till Europaparlamentet. Det är dock möjligt om nya studier görs med underlag från nationella val att förklaringarna kan anpassas till att gälla generellt väljarbeteende. Sammantaget ser jag min studie som en pilotstudie vilken i princip är en

---

¹⁷ Esaiasson mfl. 2007. Sid 65.

¹⁸ Esaiasson mfl. 2007. Sid 67.

¹⁹ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 99 och Oscarsson och Holmberg. 2006. Sid 15-24

fallstudie, av ett observerat väljarbeteende, vilken kan bli mer generell i tid och rum desto fler frågeundersökningar som genomförs.

1.4 Avgränsningar

Undersökningen kommer endast att använda material från EUP valet i juni 2009. Denna avgränsning görs som en förenkling men framförallt beroende på att, det empiriska fenomenet, blev väldigt tydligt vid detta val. Valet 2010 kan bli ett nytt empiriskt fall där min undersökning kan ses som en förstudie. I det empiriska arbetet kommer partierna SD, JL, FI och PP användas, mindre partier ingår inte. Att använda mindre partier vid statistisk metod är ej relevant då antalet analysenheter blir få.

1.5 Definitioner

Begreppet "ickeetablerade partier" betyder i min studie de partier som vid valet 2009 inte var etablerade i den svenska riksdagen, JL, SD och FI kan anses vara etablerade på den svenska partikartan. Ett korrekt samlingsnamn är ickeriksdagsetablerade partier. Jag har valt att utgå ifrån denna svenska kontext även om jag är medveten om att det kan uppfattas som kontroversiellt. Då den är de flesta väljares horisont även i ett Europaparlamentsval. EUP valen kan bedömas vara ett andra rangens val i Sverige och den gemene väljaren bedömer inte partiernas insatser i Europaparlamentet.²⁰ Därför definieras Junilistan, som vid valtillfället hade mandat i EUP, som ett ickeetablerat parti vid detta tillfälle.

Förklaring innebär i uppsatsen de teorier som valts ut i tidigare forskning och sammanfogats till att vara just en förklaring till beteendet att rösta på ett icke etablerat parti. En förklaring kan innehålla flera teorier och delar från flera forskare men inom samma område.

2. Teori och Tidigare forskning

2.1 Tidigare forskning

Mycket av den tidigare forskningen om individförklaringar till ickeetablerade partiers valframgångar handlar om anti-immigrationspartier. Fenomenet med andra typer av ickeetablerade partier är inte välbelagt inom väljarbeteendeforskningen. Det finns studier gjorda kring enfrågepartier så som Ny Demokrati. Dock saknas större övergripande förklaringar till beteendet. Mycket av forskningen är genomförd i ett internationellt perspektiv och förklaringar i den nationella kontexten saknas även om undantag finns. Det statistiska underlaget i Sverige är unikt i valsammanhang. Då min teorigenomgång nedan är så pass vid, jag söker förklaringar till väljarbeteendet i teori, väljer jag att i detta stycke inte ta upp mer forskning, utan de kommande teorierna står som representanter för den tidigare forskningen.

---

²⁰ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 99 och Oscarsson och Holmberg. 2006. Sid 15-24.

2.2 Förklaring 1 – Konvergens i det svenska partisystemet - Små skillnader mellan alternativen.

I artikeln *Radical Right Populism in Sweden: Still a Failure, But for How Long?* testar Jens Rydgren²¹ förklaringar till varför högerpopulistiska partier ännu inte fått ett grepp i Sverige. Rydgren provar förklaringar till uppkomsten av ett radikalt högerparti baserat på de förklaringar som Betz och Kitschelt tidigare visat. Betz och Kitschelt menar att uppkomsten av de radikala högerpartierna har sin grund i den stora transformationen av det västeuropeiska samhället från det industriella samhället till det postindustriella vilken resulterar i en individualisering.²² Betz fokuserar på förändringen av känslan medan Kitschelt menar att preferensen för olika partier förändrats genom transitionen.²³ Rydgren menar att utifrån dessa författares teori finns två typer av förklaringar, ett, förändrade politiska preferenser, två, en känsla av oro och frustration som kan ge en protestdimension. Om denna protestdimensionen bli utmärkande eller ej beror enligt Rydgren på konvergens hos de etablerade partierna.²⁴ Att konvergens i det svenska partisystemet är svag finner Rydgren som en av två förklaringar till varför ett radikalt högerparti inte slagit igenom i Sverige. Om konvergens är svag bör avstånd finnas mellan de etablerade partierna, vilket inte hypotesen antar. Den andra förklaringen Rydgren finner är klassfrågans minskade relevans.²⁵ En konvergens i partisystemet innebär konkret att väljarna upplever att alternativen i systemet blir för lika. Detta leder till eller ökar känslan av misstro. Här skapas väljarkåren som är mottaglig för nya influenser. Den andra förklaringen är att konvergens i systemet leder till att nischer skapas, där preferenser som inte täcks av de etablerade partierna finns. I dessa nischer har de nya politiska partierna en fördel.²⁶

Rydgren använder Sverige som det negativa fallet och visar att ingen konvergens har skett i det svenska partisystemet mellan 1979 och 1998.²⁷ Dock påpekar Rydgren att väljarna ofta tänker på partisystemet som den ekonomiska klyftan mellan vänster och höger i Sverige, inte den sociokulturella. Samtidigt som det är denna sociokulturella klyfta och dess eventuella konvergens i det svenska partisystemet som skulle leda till möjligheten att ett radikalt högerpopulistiskt parti skulle få plats på partikartan.²⁸

Då Rydgrens analys bygger på empiri från 1980 och 90 tal är det relevant att pröva denna förklaring igen. Det har under slutet av 90 talet och under 2000 talet skett en tydlig förändring av Moderaterna till de nya Moderaterna. Har det möjligtvis skett en konvergens som kan stå som delförklaring till att väljarna röstat på icke etablerade partier? Rydgrens, Betz och Kitschelt utgår ifrån radikala högerpartier dock stämmer villkoren att det skall uppstå konvergens och nischer även in på andra icke etablerade partier, vilka kan ta detta utrymme. Om det sker konvergens i partisystemet bör väljaren uppleva små skillnader

---

²¹ Rydgren 2002. Sid 26-56

²² Betz 1994. Sid 26-27

²³ Betz 1994 Sid 34-35 samt Kitschelt sid 5

²⁴ Rydgren 2002. Sid 31.

²⁵ Rydgren 2002. Sid 31

²⁶ Rydgren 2002. Sid 30 samt Sid 47.

²⁷ Rydgren 2002. Sid 47.

²⁸ Rydgren 2002. Sid 47.

mellan de etablerade partierna vilket kan öka sannolikheten för röstning på alternativ vilket hypotesen nedan skall testa.

H1. Uppfattning av små partiskillnader leder till ökad benägenhet för röstning på ickeetablerade partier.

2.3 Förklaring 2. Missnöje med partierna och Preferens för sakfrågor.

I EUP valet 2004 blev Junilistan en vinnare på grund av sin politik i EU-frågor, enligt de röstande. Vilket tyder på att de var missnöjda med de etablerade partiernas politik. Enligt Holmberg och Oscarsson uppgav majoriteten av Junilistans väljare att partiets EU-politik varit ett av de viktigaste skälen för valet.²⁹ Detta kan ses som ett tecken på att sakfrågan om EU medlemskapet, fick en stor betydelse. Junilistan lyckades finna ett utrymme där de etablerade partierna möjligtvis misslyckats i att tolka väljarkåren. Resonemanget kring missnöje leder till följande hypotes.

H2a. Missnöje med de etablerade partiernas ökar sannolikheten för att väljaren röstar på ett icke etablerat parti.

Sakfrågornas betydelse har ökat i Sverige och riksdagsvalet 2006 var ett led i denna förändring.³⁰ Freire beskriver i sin artikel *Issue Voting in Portugal: The 2002 legislative elections* två olika typer av sakfrågeröstning, positionsfrågor och samtyckefrågor. Freires mål är att jämföra vikten av sakfrågor i ett val jämfört med andra determinanter för väljarbeteende. Positionsfrågor relaterar till de stora konflikterna som statens roll i samhället. Samtyckefrågor är frågor där alla i princip håller med om att detta är goda ämnen som demokrati.³¹ Freire menar att det krävs djupare kunskap och välinformerade väljare för att kunna fatta beslut utifrån positionsfrågor.³² Freire finner i sin undersökning, av valet i Portugal 2002, att positionsfrågor inte hade en stor relevans vid en förklaring av väljarbeteendet.³³ Dock menar Freire att detta kan ha orsakats av att den mest avgörande frågan, den ekonomiska chocken, saknades i undersökningen. Trots att Freire har med andra avgörande positionsfrågor menar författaren att resultatet, att dessa positionsfrågor, inte hade en avgörande betydelse visar att Portugal är ett specifikt fall.³⁴ Vilket tyder på att positionsfrågor, bör kunna ha en betydelse i EUP valet 2009 i Sverige.

Freire finner dock att samtyckefrågor har en signifikant roll för väljarbeteende här är det avgörande hur väljaren bedömer hur väl partier sköter de olika samtyckefrågorna.

Här finns utrymme för att placera in den teori vilken Fournier, Blais, Nadeau, Gidengil och Nevitte presenterar i *ISSUE IMPORTANCE AND PERFORMANCE VOTING* kring sakfrågor och samtycke och resultatbedömande röstning. Undersökningen har skett i en

---

²⁹ Oscarsson och Holmberg. 2006. Sid 128.

³⁰ Oscarsson och Holmberg. 2008. Sid 312.

³¹ Freire. 2004 Sid 782.

³² Freire. 2004 Sid 783.

³³ Freire. 2004 Sid 797.

³⁴ Freire. 2004 Sid 797.

kanadensisk kontext. Författarna visar att om ett ämne är centralt för en väljare bedömer väljaren de regerande hårdare utifrån detta ämne eller bedömer endast utifrån detta ämne.³⁵ Detta menar författarna beror på ett rationellt beteende hos väljaren då väljaren inte kan hantera all information inför ett val. Författarna hänvisar till en definition av relevans av policy attityd som; den nivån vilken en person är djupt intresserad/orolig och personligen beroende och intresserad av en attityd inom policyn.³⁶

Sammantaget menar författarna att sakfrågor och bedömningen av dessa har en effekt på bedömningen av regering och väljarens val. Dessa utvärderingar av sakfrågor är delvis oberoende av partiidentifikation.³⁷ Vilket visar hypotesens relevans.

I ett svenskt perspektiv finns Johan Martinssons undersökning kring riksdagsvalet 2006, *Economic Voting and Issue Ownership – An Integrative Approach*. Martinsson undersöker hur ekonomiska förändringar påverkar stödet för partier och partiets ägande av ett ämne. Relevansen finns då Martinsson undersöker sambanden mellan en praktisk individuell erfarenhet av exempelvis arbetslöshet påverkar partistöd. Detta kan relateras till den teori som Fourier mfl presenterade att väljare bedömer och utvärderar regerande partier utifrån de sakfrågor väljare prioriterar. En egen upplevelse av arbetslöshet borde leda till att detta blir ett prioriterat ämne. Martinsson visar att effekten av personlig upplevelse är svag och det snarare är en större oro hos väljarna som grupp som växer vid en effekt på samhället i stort.³⁸ Sammantaget visar Martinsson att vem som äger en sakfråga kan styra hur hårt en exempelvis en förändring i ekonomin, som exempelvis arbetslöshet påverkar väljaren, en förändring behöver inte alltid drabba det ägande partiet.³⁹ Även om denna teori inte hanterar sakfrågor lika tydligt är det en viktig aspekt att överväga, vem som äger ett ämne. Då detta påverkar möjligheten för icke etablerade partier. Icke etablerade partier fokuserar ofta på ett snävt spektrum av frågor och sambandet med sakfrågeröstning verkar tydlig därför skall nedanstående hypotes prövas.

H2b Stark preferens för få sakfrågor ökar sannolikheten att rösta på ett icke etablerat parti.

---

³⁵ Fournier, Blais mfl. 2003 Sid. 53 och Sid 63.

³⁶ Fourier, Blais mfl. 2003 Sid 52.

³⁷ Fourier, Blais mfl. 2003 Sid 63.

³⁸ Martinsson. 2009. Sid 173.

³⁹ Martinsson 2009. Sid 173.

2.4 Förklaring 3 – Lågt politiskt förtroende – Misstro mot politiker

I artikeln *Expression of distrust - Third-Party Voting and Cynicism In Government* undersöker Geoff Peterson and J. Mark Wrighton relationen mellan misstro mot regerande och sannolikheten att rösta för utmanare till majoritetspartier i en amerikansk kontext. I undersökningen handlar det om sannolikheten att rösta på en tredje kandidat. De har studerat tre tillfällen och finner att förtroende är en signifikant förklaring vilken står stark även då man jämför med andra relevanta variabler vid väljarbeteende.⁴⁰ Författarna jämför Sverige och USA och menar att båda länder har sett en minskning i förtroendet sedan 1970 talet och att i båda dessa länder finns svårigheter för nya partier att ta plats i systemet.⁴¹ Peterson och Wrighton menar även att Misstro/Förtroende är en så stabil faktor över tid både i USA och Sverige, vilket gör att de kan avvisa argumentet att de man mäter skulle visa misstroende mot en enskild politiker.⁴²

En bra definition av politisk misstro finns i Schiffman, Sherman och Kirpalanis artikel *Trusting Souls: A Segmentation of the Voting Public*. Här Politiskt förtroende är; tron vilken medborgare eller väljare har på deras valda representanter och regering. Förtroende i politisk mening är övertygelsen att de valda följer reglerna och agerar för det allmänna bästa.⁴³ Schiffman, Sherman och Kirpalani gör en delning av begreppet förtroende, microförtroende är förtroendet man känner för en enskild kandidat medan macroförtroende är det förtroende man känner för systemen i sin helhet.⁴⁴ Det är macroförtroende Peterson och Wrighton menar har ett samband med röstning på ett tredje parti.

En intressant del av Peterson och Wrightons teori innehåller ett samband mellan de som röstat på det tredje alternativet och större intresserade av utgången av valet. Författarna resonerar kring det faktum att om intresse kan ge ett samband med att samla information skulle dessa väljare kunna vara mer informerade än de som röstar på de etablerade alternativen.⁴⁵ Författarna är medvetna om att misstroende är högre i det amerikanska tvåpartisystemet än i det proportionella valsystelet. Trots att även Leijphardt har visat på detta samband mellan misstro, med demokratin och mot politiker och tvåpartisystem⁴⁶ finns anledning att tro att sambandet Peterson och Wrighton finner, röstning på ett tredje parti och misstro finns även i en svensk kontext. Då i formen av röstning på ett ickeetablerat parti vilket leder till hypotesen.

Mellan kunskap och förtroende finns ett tydligt samband. Politikermisstro är störst bland okunniga väljare menar Holmberg och Oscarsson.⁴⁷ Om man tittar på partival blir sambanden svaga. Oscarsson och Holmberg finner i sin undersökning av

---

⁴⁰ Peterson och Wrighton 1998. Sid 17.

⁴¹ Peterson och Wrighton 1998. Sid 19.

⁴² Peterson och Wrighton 1998. Sid 27.

⁴³ Schiffman, Sherman och Kirpalani 2002. Sid 996

⁴⁴ Schiffman, Sherman och Kirpalani. 2002. Sid 996

⁴⁵ Peterson och Wrighton. 1998. Sid 23

⁴⁶ Leijphardt 1999. Sid 286-289.

⁴⁷ Holmberg och Oscarsson 2004 sid 254

Europaparlamentsvalet 2004 att sambanden mellan kunskap om EU och röstning på något specifikt parti som mycket svaga.⁴⁸ Oscarsson och Holmberg visar att sambanden är svaga även när det kommer till förtroende men det finns ett starkare samband än i fallet med EU-kunskap. Partierna vilka fick ett starkare stöd bland väljare med lägre förtroende var vid EUP valet 2004 vänsterpartiet, miljöpartiet och junilistan. Trots dessa svaga tecken finns det ickeetablerade partiet junilistan där, bland de väljare som saknar förtroende. Sammantaget pekar Peterson och Wrightons teori tydligt mot att misstro kan vara en förklaring till beteendet att rösta på ett icke etablerat parti därav hypotesen;

H3. Lågt politiskt förtroende ökar sannolikheten att rösta för ett icke etablerat parti.

2.5 Förklaring 4 – Att protest rösta

I artikeln *Anti-immigrant parties in Europe: Ideological or protest vote?* Undersöker van der Brug, Fennema och Tillie olika typer av röstning vid Europaparlamentsvalet 1994. Författarna menar att genom att jämföra röstning på olika typer av partier och inte bara titta på anti-immigrant partierna kan de analysera om anti-immigrant partiernas röster är proteströster eller ej. Brug, Fennema och Tillie ifrågasätter om det är andra motiv som ligger bakom att väljare röstar på ett anti-immigrant parti än de orsaker som ligger bakom röstning på de "vanliga" partierna. Författarna menar att det inte bör vara specifika anledningar som ligger bakom denna röstning. Istället för att anta eller utgå ifrån att det är specifika anledningar undersöker Brug, Fennema och Tillie i vilken utsträckning det är så.⁴⁹ Författarna definierar proteströstning som "en rationell väljare vars mål är att demonstrera avvisande mot alla övriga partier"⁵⁰. Författarna tittar på sju länder i Europa.

Författarna finner att ideologi och pragmatism är mer betydande anledningar att rösta på anti-immigrant partier än att proteströsta. Bevis för ideologisk röstning finner de när de visar att väljaren befinner sig nära på en höger-vänster skala med de anti-immigrant parti som de lagt sin röst på.⁵¹ Det andra beviset för ideologisk röstning på anti-immigrantpartier finner författarna då de bevisar att dessa väljare har stark preferens för en antiattityd till immigration. Författarna finner även överraskande att en negativ attityd till EU har en liten effekt på preferens för anti-immigrant parti.⁵² Brug, Fennema och Tillies undersökning är inte genomförd i Sverige och då undersökningen endast gjordes på och förklarar anti-immigrant partier och proteströstning finns det skäl att pröva denna teori i en annan kontext för att se om proteströstning verkligen inte kan ligga bakom väljarbeteendet att rösta på ett ickeetablerat parti i en bredare användning.

Karl-Dieter Opp och Bernhard Kittel finner i sin artikel *The Dynamics of Political protest: Feedback effects and Interdependence in the Explanation of Protest Participation* att den politiska protesten tydligt hänger samman med politiskt missnöje. Samtidigt kan en protest sänka ett politiskt missnöje om denna får utlopp dock finns endast denna effekt om kostnaden för protesten är hög, vilket en röst på ett ickeetablerat parti i ett andra rangens

---

⁴⁸ Oscarsson och Holmberg. 2006. Sid 151

⁴⁹ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 78

⁵⁰ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 81

⁵¹ Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 94-95.

⁵² Brug, Fennema och Tillie. 2000. Sid 96

val inte kan kategoriseras som. Opp och Kittel visar även att vunnit politiskt inflytande påverkar protestaktiviteten.⁵³ I sin bok *Theories of Political Protest and Social Movements* tar Opp upp definitioner av politisk protest, däribland att en protest är en aktion eller ett beteende. De flesta inom forskningsfältet socialarörelser menar att en protest är en gemensam aktion.⁵⁴ Aktörer skall ha minst ett gemensamt mål. Definitionen syftar på aktioner som inte är konventionella. Kittel, som Opp refererar till, menar att en aktion kan vara okonventionell om det inte finns institutionella regler som beskriver dess upprepande. Sammanfattningsvis innebär detta då val är konventionella, att även en röst på ett ickeetablerat parti är konventionell och inte en protest. Dock sammanfattar Opp sin egen definition; "Protest är en kollektiv aktion via individer riktad mot att uppnå deras mål genom att influera beslut kring ett målområde".⁵⁵

Denna definition innebär att en röst på ett ickeetablerat parti vilken är syftad som en del av en gemensam aktion kan agera och definieras som en protest. Den tydliga utökning och skillnad mot Brug, Fennema och Tillies definition av proteströstning blir att en proteströstning inte behöver vara en del av en gemensam aktion för att vara en protest men en protest behöver enligt Kittel vara tänkt som en kollektiv aktion. Begreppen protest och proteströstning bör hållas separat. Slutligen, nedanstående hypotes kommer testa motsatsen till vad Brug, Fennema och Tillie funnit, begreppet protest i hypotesen bör enligt ovanstående definition tolkas som en proteströst.

H4. Att väljaren vill uttrycka en protest ökar sannolikheten att rösta på ett icke etablerat parti.

2.6 Teorin leder till hypoteser.

Ur genomgången av den internationella forskningslitteraturen har jag formulerat fyra prövbara förklaringar vilka gett fem hypoteser av beteendet att rösta på ett ickeetablerat parti. Trots att teorin i vissa delar bygger på anti-immigrant partier kommer jag att använda mig av dessa då inget i teorierna motsäger att de skulle hålla även för andra icke etablerade partier. Jag upplever att det saknas forskning ur en svensk kontext att använda. Styrkan med att använda förklaringar som delvis är växta ur internationell forskning blir att det blir svårare test för förklaringarna samtidigt som om de står sig blir genomslaget kraftigare.

H1. Små skillnader i partisystemet

H2a. Missnöje

H2b. Stark sakfrågepreferens

H3. Lågt politiskt förtroende

H4. Proteströst

2.7 Kriterier för slutsatsdragning.

---

⁵³ Opp och Kittel. 2009. Sid 11

⁵⁴ Opp.2009. Sid 34

⁵⁵ Opp. 2009. Sid 38

De fem hypoteserna kommer att prövas var för sig och ibland testas med hjälp av flera alternativa operationaliseringar, då begrepp kan vara svåra att finna den perfekta operationaliseringen för via mitt material. För att förklara en hypotes bekräftad skall alla operationaliseringar genomförda för den specifika hypotesen kunna anses vara bekräftade.

De fem hypoteserna är deducerade ur den tidigare forskningen vilka är sammansatta till de fyra förklaringarna, för att anse att en förklaring är giltig skall båda hypoteserna sprungna ur den förklaringen, i de fall det är mer än en hypotes, vara bekräftade.

När det kommer till de statsiktiska kraven har jag ett lågt krav på sambanden, för att bekräfta en operationalisering. Ett b-värde, korrelationskoefficient $\geq \pm 0,1$ krävs dock totalt.⁵⁶

Signifikans $\leq ,05$ vilket är vedertaget krävs men inte att någon specifikt hög andel av variansen kan förklaras, R^2 , determinationskoefficient, utan bara att $R^2 > 0$, så inte all varians producerats av slumpen, att sambandet finns.

Ovanstående krav anses vara hårda mot förklaringarna men inte hårda mot den statistiska metoden.

3. Operationaliseringar och Resultatredovisning

Det blir viktigt att använda frågor som kan användas på en så hög skalnivå som möjligt. Mest givande blir de fallen då jag kan använda mig av intervallskalnivå vilket möjliggör regressionsanalys. Dock är det viktigt att väga regressionsanalysens fördelar mot de förenklingar man kan tvingas göra för att uppnå skalnivån. Det är avvägning vad man kan betrakta finnas på intervallskalnivå. Det är vedertaget i forskningsfältet att betrakta variabler som egentligen befinner sig på ordinalskalnivå befinna sig på intervallskalnivå för förenkling och bättre användning av den statistiska metoden.

3.1 Förekomstanalys

Innan hypotesprövningen tar vid väljer jag att genomföra en förekomstanalys.⁵⁷ Målet är att ta reda på om de förklaringar jag funnit i teorin till väljarbeteendet finns representerat i materialet. Genom att belägga tankegångarna hos väljarna bevisar jag behovet att genomföra de kvantitativa testerna. Målet med denna förekomstanalys är att uppnå en empiriskmättnad av de tankesätt som finns i urvalet inte att belägga något samband. Jag använder mig av svaren på den öppna frågan som ställdes till E-panelen i september 2009.⁵⁸ Vilka var de viktigaste skälen till varför DU röstade som du gjorde i Europaparlamentsvalet den 7 juni 2009? Resultatet visar att alla tankegångar finns representerade i urvalet vilket bekräftar relevansen av de kommande testerna. Vissa tankegångar tydligare än andra, stark preferens för en sakfråga står tydligt ut och finns representerad kraftigt hos alla partiernas väljare.

3.2 Sammanfattande modell

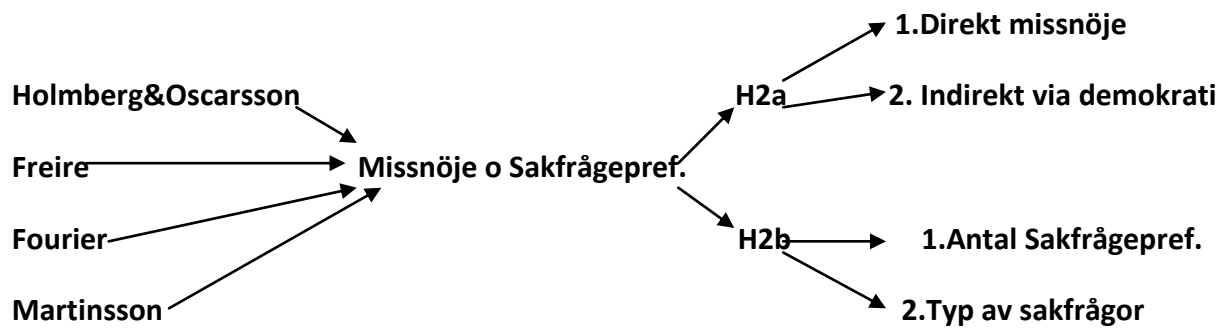
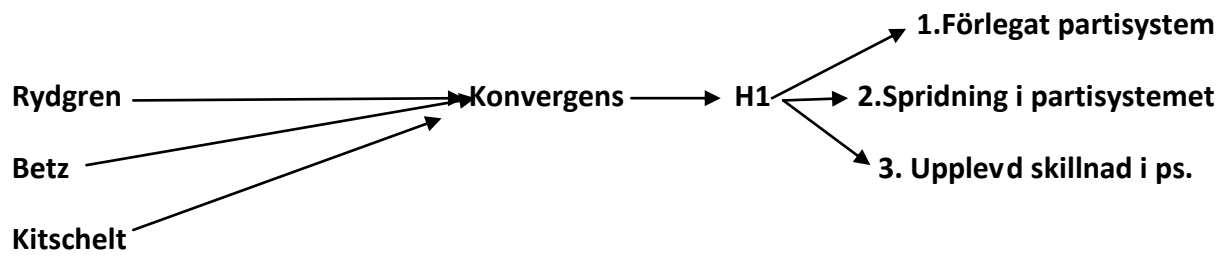
---

⁵⁶ Med totalt avses effekten mellan de yttersta alternativen i operationaliseringen.

⁵⁷ Hela förekomstanalysen finns redovisad i appendix 1.

⁵⁸ Appendix 2. Observera att E-panelen som gick ut i september kallas Oktober då resultaten kom då.

Teori/Tidigare Forskning   Förklaring   Hypotes   Operationella indikatorer

3.3 Förklaring 1

H1. Små skillnader i partisystemet.

Uppleva konvergens → Rösta på ett ickeetablerat parti.

Operationalisering 1, Förlegat partisystem

Första operationaliseringen fokuserar på känslan hos väljarna att partisystemet är förlegat.⁵⁹ Att väljarna skulle uppleva att partisystemet är konstruerat av gamla skiljelinjer, ett exempel är enligt Rydgren klassfrågans minskade betydelse.

Om de som befinner sig i kategorin Varken till vänster eller höger är de som röstar på ett ickeetablerat parti kan detta tyda på att de upplever att partisystemet inte passar. Att väljarna känner att inget av de fasta alternativen passar kan tyda på och fungera som en operationellindikator, att man upplever konvergens. Sambandet kan också finnas med svarsalternativen Klart till vänster eller Klart till höger.

Tabell 3.1 Korstabell, placering på Vh-skalan.

	Klart till vänster	Varken till vänster el höger.	Klart till höger	Antal som utgör 100%
1.Fördelning av de som röstat på ett på ett etablerat parti. *	19%	17	14	6200
2.Fördelning av de som röstat på ett ickeetablerat parti*	21	29	9	1242
Total andel som röstat på ett ickeetablerat parti, i de tre kategorierna. Kolumnprocent.	4	5	2	7442

Chi-Square test visar att korstabellen är signifikant. Asymp. Sig =0,000. NValid är 6160. *Att raderna inte summerar till hundra procent beror på att två kategorier, ngt till vänster resp. ngt till höger inte redovisas. Genomgående har fråga 1⁶⁰ i Svt ValU använts för att sedan dikotomisera fram mina två väljargrupper, etablerade och ickeetablerade.

Resultatet av Korstabellen visar att ca 29 procent av de icke etablerade väljarna placerar sig själva Varken till Höger eller Vänster, samma siffra för de etablerade väljarna är ca 17 procent. Observerar att i gruppen Varken till vänster el höger finns den största andelen väljare som röstat på ett ickeetablerat parti. Sammantaget finns en större sannolikhet att rösta på ett ickeetablerat parti i gruppen, varken till höger eller vänster.

⁵⁹ Fråga 4 i SvtValU Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

⁶⁰ Fråga 1 SvtValU Vilket parti röstade DU på idag?

Operationalisering 2 Spridning i partisystemet.

Att väljaren upplever att partierna ligger långt ifrån varandra kan tolkas som att väljaren upplever partisystemet vara brett och innehålla många olika åsikter. Behovet av nya partier är då snävt och väljaren bedöms vara mer benägen att rösta på ett etablerat parti. Om väljaren upplever partisystemet som konvergerat, sammanpressat, finns det troligtvis plats, liksom de utrymme Rydgren beskrivit skapas vid konvergens, och behov av fler partier hos denna väljare.

Genom att väljaren placerar partierna på Vh-skalan⁶¹⁶² skapar jag väljarens egen mittpunkt på partiskalan för att sedan skapa väljarens enskilda spridning i partisystemet. Väljaren placerar de sju etablerade partierna på en skala. Genom att addera dessa bedömningar och sedan dela med antalet, 7, ges väljarens enskilda mittpunkt. Den enskilda spridningen skapas genom att addera de absoluta talen av väljarens bedömning av ett parti och väljarens egen mittpunkt och slutligen dela med antalet bedömningar, 7. Genom att dela upp väljarna med hjälp av dikotomiseringen av partival redovisar jag medelspridningen i de två väljargrupperna. Det är en beskrivande jämförelse av väljargrupper som skapas och redovisas.

Tabell 3.2 Spridning i partisystemet.

Spridning i Partisystemet	Medel	N Valid
SpridningEtab	2,5	501
SpridningIckeEtab.	2,4	163

T-test visar att $\text{Sig} = ,303 > 0,05$. Det är stor skillnad på Nvalid i tabell 3.2 och 3.3 jämfört med tabell 3.4. Detta beror på att det är endast 720 respondenter som svarat på hela fråga 13 i E-panelen Oktober. Jmf med fråga 1(4) i E-panel 2, där 1642 respondenter finns.

Resultatet är inte signifikant även om det finns en liten medelvärdeskillnad i detta material. Redovisar nedan den bivariata effekten av väljarens spridning i partisystemet på sannolikheten för röstning på ett ickeetablerat parti.

Tabell 3.3 Spridning i partisystemet.

Oberoende	Intercept	B-värde	R ²	Signifikans	NValid
SpridningPartisystem	,312	-,027	,002	,303	664

Bivariat regressionsanalys.

Det kan finnas ett negativt samband mellan att uppleva stor spridning i partisystemet och rösta på ett ickeetablerat parti. Sannolikheten att rösta på ett icke etablerat parti ökar troligtvis om väljaren har en låg spridning i sitt partisystem. Resultatet ovan är dock ej statistiskt signifikant. Den låga andelen respondenter är en faktor som troligtvis förstör signifikansen.

⁶¹ Använder fråga 13 i E-panelen Oktober. 13. Man brukar ibland tala om att partiernas åsikter kan ordnas från vänster till höger efter politisk ideologi. Vi skulle vilja att Du använde skalan nedan för att placera ut riksdagspartierna. 0-10.

⁶² I samband med E-paneln Oktober har fråga 1 i E-panelen Oktober använts för partival och dikotomiseringen av denna.

Operationalisering 3 Uppleva skillnad i partisystemet.

Då resultatet ovan inte blev signifikant görs ännu ett test, kring samma hypotes med hjälp av direkt enklare operationalisering.⁶³

Att inte uppleva klara skillnader ibland partierna → Att rösta på ett icke etablerat parti.

Tabell 3.4 Enkel bivariat regressionsanalys, väljarens uppfattning om skillnader i partisystemet.

Oberoende	Intercept	B-värde	R ²	Signifikans	N Valid
Uppleva skillnad i Partisystemet	,314	-.024	,007	,002	1335

I E-panel 1-4 har fråga 1 i E-panel 4 använts för partival och dikotomisering av detta.

Det finns ett svagt negativt samband mellan att tycka att det är klara skillnader mellan partierna och att rösta på ett icke etablerat parti. Ju mer spridning man upplever mellan partierna i partisystemet desto lägre är sannolikheten för att rösta på ett ickeetablerat parti. Minskning i sannolikhet att rösta på ett ickeetablerat parti om väljaren inte stämmer alls in i påståendet *Klara skillnader mellan partierna* jämfört med att väljaren stämmer helt o hållet är ,14.⁶⁴

Sammantaget har operationaliseringarna av hypotesen och förklaringen, att uppleva konvergens i partisystemet, varit svåra att belägga dock uppfyller två av tre operationaliseringar mina krav men det räcker inte för att anse hypotesen bekräftad. Dessutom upplevs operationalisering ett vara otydlig.

3.4 Förklaring 2

Tanken är att missnöjda väljare har en större benägenhet att rösta på något nytt och icke etablerat likt väljarna av junilistan 2004 samt om väljaren har stark preferens för få specifika sakfrågor blir benägen att prioritera dessa. Vilket stämmer med den teori Fournier mfl. presenterat. Dock kan jag inte skilja på sakfrågor på det sätt som Freire gör.

H2a Missnöje

Missnöje → Rösta på ett ickeetablerat parti

---

⁶³ Fråga 1(4) i E-panel 2.

Hur väl anser Du att följande beskrivningar stämmer in på årets valrörelse? (4) Klara skillnader mellan partierna. Där 1= stämmer inte alls och 7= stämmer helt och hållet in.

⁶⁴ Antal skalsteg mellan de mest divergerande alternativen, här mellan alternativ 1 och 7. Ger 6 steg mellan, ger effekten(-,024) *6=,14. Denna beräkning används genomgående.

Operationalisering 1 Direkt upplevt missnöje

Att väljaren upplever att regering och opposition skött sig dåligt används som operationell indikator av missnöje. Väljaren sätter betyg på regeringen och oppositionen, sedan valet 2006, på en skala mellan mycket bra och mycket dåligt analyseras väljarens direkta missnöje.

Tabell 4.1 Multivariatregression över nöjdhet med partierna.⁶⁵

Oberoende	B-värde	Signifikans	N Valid
Oppositionen	,086	,000	646
Regeringen	,047	,000	648

Intercept=-,210 R²=,04.

Det finns ett signifikant samband mellan att anse att de etablerade partierna skött sig dåligt och att rösta på ett ickeetablerat parti. Skillnaden i sannolikhet att rösta på ett icke etablerat parti mellan de som tycker att oppositionen skött sig mycket bra jämfört med de som tycker att oppositionen skött sig mycket dåligt är⁶⁶ 0,34 vilket anses vara en stark effekt.

Operationalisering 2 Nöjdhet med demokratin

Ett missnöje med demokratins funktionssätt i Sverige och EU kan också ses som ett tecken på missnöje med partierna. Dock ej lika tydlig operationalisering av begreppet missnöje, utan mer ett allmänt missnöje där partierna är en del av systemet.⁶⁷

Tabell 4.2 Enkel linjär bivariatregression över demokratins funktionssätt. Sverige och EU redovisas i samma tabell.

Oberoende	Intercept	B-värde	R ²	Signifikans	N Valid
Dem i Sverige	-,064	,118	,047	,000	7458
Dem i EU	-,134	,113	,053	,000	6828

R² lågt vilket innebär att endast en liten del av variationen i frågan 17 och 18 kan förklara variationen i partival.

Det finns ett samband mellan nöjdhet med den svenska demokratin och att rösta på ett icke etablerat parti. Sannolikheten att rösta på ett ickeetablerat parti ökar om väljaren har ett högre värde, är mindre nöjd med demokratins funktion. Sammantaget är effekten av missnöje relativt stor på den beroende variabeln. Hypotesen är belagd.

H2b Stark sakfrågepreferens

Få Sakfrågepreferenser → Rösta på ickeetablerat parti .

⁶⁵ Fråga 4 E-panelen Oktober.

4. Hur tycker Du allmänt sett att regeringspartierna och oppositionspartierna har skött sina uppgifter sedan valet 2006?
Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt eller Mycket dåligt

⁶⁶ Antalet steg mellan mycket bra och mycket dåligt är 4 st, 4*,086 ger 0,34.

⁶⁷ Fråga 17 och 18 från SvtValu. På det hela taget, är Du mycket nöjd (1), ganska nöjd, inte särskilt nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd (4) med det sätt på vilket demokratin fungerar? I Sverige respektive i Europeiska unionen.

Då icke etablerade partier ofta fokuserar på sakfrågor har dessa en större möjlighet att locka väljare som har en stark preferens för en eller få specifika frågor. Om en väljare är fokuserad på en fråga har denne lättare att välja bort bredare program. Det är preferensen för en viss fråga som är den oberoende variabeln och rösta på ett icke etablerat parti igen beroende. Här är det enklare att se att sakfrågepreferensen är den kausala mekanismen som får väljaren att

Operationalisering 1 Antal sakfrågepreferenser

Hypotesen jag skall pröva är att andelen sakfrågor väljaren upplever som viktigt påverkar sannolikheten för röstning på ett icke-etablerat parti. Färre frågor man tycker är viktiga och kryssar "mycket viktigt" desto större sannolikhet att man röstar på ett icke-etablerat parti som har en "smalare men vassare" sakfrågeprofil. Då hypotesen lyder, stark preferens för en sakfråga är jag mest intresserad av om det finns något samband mellan andel svar Mycket stor betydelse och röstat på icke etablerat parti.⁶⁸

Tabell 5.1 Medelvärde, sakfrågors betydelse i väljargrupperna.

Oberoende	Medelvärde Antal Sakfrågor, Mkt viktigt.	Signifikans	NValid
Etablerade parti väljare	7,43	,000	5567
Icke etablerade parti väljare	6,13	,000	1111

Independent samples T-Test ger god signifikans och 95% av medelvärdes skillnaden ligger inom intervallet 0,99 och 1,60.

Det finns en tydlig signifikant skillnad i antalet sakfrågor man anser vara mycket viktiga mellan de två grupperna av väljare.⁶⁹ Beteendet att prioritera få sakfrågor hänger samman med att beteendet att rösta på ett icke etablerat parti och kan ses som en delförklaring till min frågeställning. Genomför även en bivariat regressionsanalys med ovanstående index som oberoende variabel, Intercept = ,224 B värdet blir -,008 och $R^2 = ,010$. Sig= ,000. NValid=6678.

Operationalisering 2 Vilka sakfrågor?

Genomför en multivariatregressionsanalys med alla sakfrågor i F28-F47 i SVTValU för att se vilka frågor som tydligast kan kopplas till beteendet att rösta på ett icke etablerat parti. Då jag inte gjort någon indelning i typ av sakfråga i ovanstående tabell likt den indelning Freire förespråkar är nedanstående ett försök att se om jag kan få fram någon skillnad mellan positions och samtyckefrågor. Redovisar endast ett urval av sakfrågorna.

⁶⁸ Fråga 28-47 i Svt Valu. Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Tabell 5.2 Sakfrågornas enskilda betydelse.

Oberoende Sakfråga	B-värde	Signifikans
Ekonomi	-5,15E-5	,115
Självständigheten	-5,31E-5	,035
Flyktingar/Invandring	-3,00E-5	,304
Välfärden	-7,88E-5	,022
Fildelning	-5,16E-5	,126

Intercept; ,168. NValid 7546. R² = ,005.

Ovanstående frågor har starkast negativt samband med att tycka de är av svag betydelse och rösta på ett icke etablerat parti. Dock kan signifikansnivåerna inte accepteras.

Då både hypotes 2a och 2b kan anses uppfyllda enligt mina kriterier är förklaring två valid.

3.5 Förklaring 3 H3. Lågt politiskt förtroende

Tanken är att ett lågt politiskt förtroende även kallat misstro för politiker leder till att väljarna söker nya politiker och nya lösningar. Lågt förtroende för politiker används som operationell indikator.

Lågt Förtroende → Söker efter nya lösningar → Rösta på icke etablerade partier

Här är det förtroendet som driver och kan fungera som en kausal mekanism.

Operationaliseringen bygger på den teori Peterson och Wrightman funnit i en amerikansk kontext.

Operationalisering 1, Misstro

Hypotesen belyses tydligt och begreppet förtroende operationaliseras tydligt då det gäller förtroende för politiker.⁷⁰ Väljaren har själv möjlighet att definiera förtroende förhoppningsvis ligger definitionen nära Shiffman m.fl definition.

⁷⁰ Fråga 6 i SvtValu. Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker? Dikotomiserar svaren och använder endast, 0= Mycket stort förtroende(1) och 1=Mycket litet förtroende(4).

Tabell 6.1 Korstabell över väljarnas förtroende NValid 990.

	0= Mkt. Stort	1 = Mkt. Litet
1.Procentfördelning inom gruppen etablerade partiväljare	57,7%	42,3%
2.Procentfördelning inom gruppen icke etablerade partiväljare.	10,9%	89,1%
Total andel som röstat på ett ickeetablerat parti i de två grupperna.	3%	24,6%

Chi-Square Test visar att signifikansen för ovanstående korstabell är ,000⁷¹. Oberoende T-test för medelvärdena visar att sig = ,000.

Skillnaden i fördelningen av de väljare som har mycket högt respektive mycket lågt förtroende i de två väljargrupperna är stor. Det är tydligt att det finns ett samband mellan lågt förtroende för politiker och att rösta på ett icke etablerat parti. Sannolikheten att rösta på ett ickeetablerat parti är betydligt högre i gruppen med mycket lågt förtroende. Nedan analyseras den bivariata effekten, av samma operationalisering av det politiska förtroendet, svarsalternativen är dock inte dikotomiserade.

Tabell 6.2 Enkel linjär bivariatregression över väljarnas politiska förtroende.

Oberoende	Intercept	B-Värde	R ²	Signifikans	N Valid
Pol.För	-,177	,144	,075	,000	7495

Det finns ett signifikant samband mellan att ha ett lågt förtroende och att rösta på ett icke etablerat parti. Skillnaden i sannolikhet att rösta på ett ickeetablerat parti är ,43 mellan de som har mycket stort och mycket litet förtroende. Förklaringskraften hos denna variabel, politiskt förtroende är stark. Då teori menar att kunskap och förtroende är nära knutet genomförs även regression med politiskt förtroende under kontroll för kunskap⁷². Kunskapsvariabeln förändrar inte sambandet mellan lågt förtroende och att rösta på ett och ett icke etablerat parti.⁷³

H4 ligger nära H2a missnöje och operationaliseringen av väljarnas nöjdhet med demokratin i Sverige och EU kan användas som ett tecken på lågt förtroende för politik i stort och stärker därmed H6 ytterligare.

Sammantaget är H4 säkerställd genom ovanstående resultat och förklaring tre giltig.

⁷² Fråga 16 SvtValu Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på dig. Ej fullgjort grundskola, Grundskola el motsvarande, Studier vid gymnasium, folkhögskola el motsvarande, Examen från gymnasium, folkhögskola el motsvarande, Eftergymnasial utbildning ej högskola, Studier/examen från högskola/universitet, Studier/examen från forskarutbildning.

⁷³ Multivariata regressionsanalysen finns i Appendix 3.

3.6 Förklaring 4

H4. Proteströst

Att vilja uttrycka en protest kan ses som den oberoende variabeln som driver till beteendet, att rösta på ett ickeetablerat parti. Protesten i sig behöver inte vara den kausala mekanismen utan den kausala mekanismen kan vara ett lågt förtroende för politik men det är begreppet proteströsta som här ses som en förklaring. Brug mfl menar att protest inte är en förklaring till beteendet att rösta på ett anti-immigrant parti. Nedanstående operationaliseringar försöker hitta proteströsten som orsak till väljarbeteendet.

Operationalisering 1 Orsaker för röst.⁷⁴

Genom att ställa förklaringar till beteendet mot varandra blir det lättare för väljaren att resonera kring sina anledningar och väga de emot varandra i samma fråga.

Jag använder mig av alternativ nr 2. Jag vill uttrycka mitt missnöje med de etablerade partierna som en operationalisering av begreppet proteströstning. För detta alternativ jämföras med de andra alternativen och stå för en stor del Mycket viktigt svar kan protest röstning möjligtvis anses vara en förklaring till röstning på icke etablerade partier. Denna operationalisering inte helt tydlig då begreppen missnöje och protest är sammankopplade. Svaren på den öppna frågan som gav förekomst analysen kan ses som en liknande operationalisering. Begreppet som operationaliseras genom denna fråga kan anses vara en missnöjesprotest.

Missnöjesprotest → Röstning på icke etablerade partier.

Tabell 7.1 Orsakers betydelse för val.

Orsak	N Valid	Andel Mycket viktig i %.	Medelvärde på skalan 1-5
1.Partiets politik stämmer bäst överrens med mina egna åsikter	289	47,4	1,85
2.Jag vill uttrycka mitt missnöje med de etablerade partierna	291	32,8	2,31
3.Jag vill placera en viktig fråga högre upp på agendan	287	67,6	1,45
4.Partiets företrädare är duktigast på att driva sakfrågor som jag tycker är viktiga	287	35,9	2,18
5.Partiet tar tydligast ställning i frågor som jag tycker är viktiga	287	56,4	1,59
6.Partiet ställed upp med bäst kandidater till Europaparlamentet	286	17,4	2,88

⁷⁴ Ingen relevant fråga kring protestbeteende har ställts i SvtValu. Använder fråga 3 i E-panelen oktober som ställdes bara till väljare som röstat på icke etablerade partier som en jämförelse. 3. Hur viktiga var följande skäl till ditt val av parti i Europaparlamentsvalet 2009? 1=Mycket viktig 5=Helt oviktig

Tabellen visar att sakfrågan är den viktigaste orsaken vilket bekräftas av både orsak 3 och 5 samtidigt som viljan att uttrycka missnöje placerar sig i mitten av orsaker. Operationaliseringen bedöms dock vara otydlig och inte lika relevant som nedanstående då den inte jämför med andra väljares orsaker vilket Brug mfl påpekar vara viktigt.

Operationalisering 2 Frågors betydelse

Tecken på proteströst kan vara om väljarna, värderar partiernas insatser i svensk politik högt för sitt val. Det skulle då tyda på att väljarna värderar partiernas insatser som svaga och vill uttrycka en protest. Då de icke etablerade partierna de röstat på inte varit inblandade i den svenska politiken. Olika skäl för röstnings effekter jämförs i multivariatregressionsanalys.⁷⁵

Tabell 7.2 Frågors betydelse för val.

Oberoende	B-värde	Signifikans	NValid
Svensk pol. Betydelse	,039	,000	6791
EU pol. Betydelse	,004	,425	6965
Vana/lojalitet Betydelse	,064	,000	6638
Kandidaters Betydelse	,024	,000	6695

$R^2 = ,092$ Intercept = -,193

Svensk politiks betydelse för rösten har ett samband med att rösta på ett icke etablerat parti. Effekten av denna protestvariabel är dock inte ordinär i jämförelse med de andra frågornas effekt men kan anses vara en del i en förklaring till beteendet att rösta på ett icke etablerat parti.

Operationalisering 3 Avstånd individ- partival

Operationaliseringen är tydlig, avståndet på partiskalan används som en indikator på protest. Om den icke etablerade parti väljaren befinner sig längre ifrån sitt parti på den uppfattade partiskalan, än vad den etablerade parti väljaren gör ses det som om den som röstat på ett icke etablerat parti gjort detta som en protest. Operationalisering liknar den Brug m.fl genomfört med anti-immigrant partier och funnit att väljarna röstar på det parti som ligger dem lika nära som de övriga väljarna.

Stort avstånd på partiskalan tyder på viljan att visa protest → Att rösta på ett icke etablerat parti.

⁷⁵ Frågan Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Partiernas politik i EU-Frågor

Partiernas insatser i Svensk politik

Gammal vana/lojalitet med mitt parti

Kandidaterna på valsedlarna

Fråga 24- 27 SVTValU.

Jämför vart väljaren placerar sig själv på partiskalan med hur väljaren bedömt det parti de röstat på, får då fram ett avstånd på partiskalan.⁷⁶

Utifrån detta avstånd jämförs medelvärdet för mina två väljargrupper, etablerade parti väljare och icke etablerade parti väljare.

Tabell 7.3 Medelavståndet mellan väljarens placering på vh-skalan och väljarens placering av sitt val.

Oberoende	N Valid	Medelvärde
Avstånd VH Etablerade Parti Väljare	501	0,86
Avstånd VH Icke etablerade Parti Väljare	163	1,59

Independent sampels T-Test visar att signifikansen är ,000 och att i 95% av datamängden finns en medelvärdesskillnad mellan 0,53 och 0,93.

Tabell 7.4 Regressionsanalysen för sambandet, protestavstånd, redovisas.

Oberoende	Intercept	B-värde	R ²	Signifikans	N Valid
AvståndVHr	,14	0,10	,073	,000	664

Det finns ett svagt signifikant samband mellan ökat avståndet mellan sin egen placering på, hur man placerat "sitt" partival på partiskalan och att rösta på ett icke etablerat parti. Medelvärdesskillnaden är tydlig, de väljare som röstat på ett icke etablerat parti befinner sig längre bort på partiskalan ifrån "sitt" parti än vad de väljare som röstat på ett etablerat parti gör. Det är ett tydligt bevis för att protesten är en förklaring till beteendet. Dock är förklaringskraften i variabeln inte stor men tydlig som ett bevis för proteströst. Förklaring fyra anses vara giltig då hypotes fem bekräftas. Att hypotes fem bekräftas trots osäkerhet kring operationalisering ett beror på att operationalisering ett anses vara svagare än de övriga två, vilka är jämförande med alla väljare.

3.8 Operationaliseringarnas Validitet

Operationaliseringarna är av varierande kvalité, användningen av placering på VH skalan och den operationella indikatorn, varken till höger eller till vänster, kan ifrågasättas, bara för att väljaren befinner sig i nämnda position behöver inte detta givet innebära att väljaren uppfattar partisystemet som konvergerat dock kan detta ses som ett tecken på att väljaren anser partisystemet vara förlegat. I varje förklaring finns starkare och svagare operationaliseringar, därav mina kriterier för slutsatsdragning.

Operationaliseringen av att proteströsta behöver också kommenteras, här genomförs tre olika operationaliseringar, den sista där avståndet på partiskalan mellan egen placering och egen placering av "sitt" parti är operationell indikator anses vara tydligast. Denna operationalisering liknar i stort Burg, Fennema och Tillies operationalisering.

⁷⁶ Fråga 14 i E-paneln oktober. Där väljaren får placera sig själv på en skala mellan 0-10.
Fråga 13 i E-panelen oktober. Där väljaren placerar ut alla partier på en skala 0-10.

4. Analys av resultatet

Rydgren menade att en av orsakerna till att antiimmigrantpartier inte fått grepp i Sverige beror på den uteblivna konvergensen i det svenska partisystemet. Tio år senare kan inte denna undersökning skriva under på den förklaringen. Dock beror det på vad man menar med fått grepp i partisystemet. SD fick 3,3 %⁷⁷ medan gruppen ickeetablerade partier fick 16,7%⁷⁸. Möjligtvis vill Rydgren skilja på dessa grupper och anser inte att 3,3% ger etablissemang. Det finns ingen signifikant skillnad i hur mina två olika väljargrupper uppfattar konvergensen i partisystemet. Trots förändringar av partisystemet, man ofta talar om att partierna rört sig mot mitten verkar inte detta vara en anledning till att rösta på ett icke etablerat parti enligt min undersökning. Dock har mina operationaliseringar gett olika resultat och jag har funnit samband mellan uppfattningen av små partiskillnader och att rösta på ett ickeetablerat parti, fler undersökningar behövs.

Det går inte att helt påstå att det är den uteblivna konvergensen som stoppar nya partier, däribland antiimmigrantpartier, då de ickeetablerade partiväljarna inte anser partisystemet smalare. H1 anses inte helt belagd och förklaring ett Konvergens i partisystemet är ingen förklaring till varför man röstar på ett icke etablerat parti enligt undersökningen. Rydgrens andra förklaring till varför högerpopulistiska partier får ett grepp utifrån Betz och Kitchelts teorier är att en känsla av oro och frustration ger en protestdimension vilken blir utmärkande beroende på konvergensen. Denna konvergens skall enligt Rydgren i sin tur leda till misstro. Lågt politiskt förtroende är den effektivaste förklaringen denna undersökning funnit, vilket tyder på att det kan finnas ett samband mellan den känsla av oro Rydgren beskriver och den misstro undersökningen funnit, att konvergensen inte är tydligt led i denna kedja kan vilket Rydgren påpekar bero på att väljarna reflekterar över "fel" konvergens, den ekonomiska klyftan och inte den sociokulturella. Det kan också bero på att en av mina operationaliseringar tyvärr inte hade tillräckligt många respondenter.

Den andra förklaringen utgick ifrån missnöje och stark sakfrågepreferens.

De väljare som röstar på ett icke etablerat parti är i större utsträckning missnöjda med hur partierna skött sig och hur demokratin fungerar. Utvecklingen liknar den i teorin och uppmärksammades i samband med Junilistans framgångar i EUP valet 2004. Dock kan jag ej bekräfta det samband som Holmberg/Oscarsson fann efter valet 2004 att det var partiernas politik i EU frågor som fick väljarna att rösta på ett ickeetablerat parti. Partiernas politik i Sverige har ett större samband med beteendet vid detta val. Detta kan tyda på att sakfrågan om EU medlemskap blev en positionsfråga vid valet 2004. Väljarbeteendet 2009 har ett samband med ett missnöje med regering och opposition samt en tydlig effekt av ett missnöje med demokratin i både Sverige och EU. Trots sin signifikans kan dessa operationaliseringar av missnöje endast förklara en liten del av variansen i de två väljargrupporna men H2a, anses belagd.

När vi kommer till sakfrågor finns det medelvärdeskillnad mellan väljargrupporna och H2b, anses belagd. Freire menar att positionsämnen inte hade någon signifikant betydelse för utgången av valet i Portugal 2002. I EUP valet i Sverige 2009 hade sakfrågor en betydelse för utgången, två klara positionsfrågor hade troligtvis en betydelse. Frågan om fildelning och

---

⁷⁷ Webbplats 3.

⁷⁸ Webbplats 3.

frågan om flyktingar/invandring. Det är dessa två frågor som har tydligast icke signifikant samband dock med att rösta på ett icke etablerat parti och kan anses vara positionsfrågor, medan ekonomin och välfärden anses vara samtyckefrågor. Min undersökning visar att de väljare som röstat på ickeetablerade partier tycker att färre sakfrågor har en mycket stor betydelse för sitt val. Vilket kan ses som ett tecken på att väljarna ger sitt godkännande till partier att fokusera på få frågor. Freires uttalande om att Portugal i sammanhanget var ett undantag kan jag bekräfta med fallet Sverige i Europaparlamentsvalet. Vikten av sakfrågor i förhållande till andra determinanter av väljarbeteende vilket Freire vill uttala sig om, där han bara lyckas belägga vikten av en typ av sakfrågor är om möjligt enklare att belägga vid ett EUP val vilket är andra rangens val. Dock är effekten av sakfrågor jag lyckats belägga svag i förhållande till andra determinanter men finns, det är medelvärdeskillnaden som gör att denna hypotes belagts. Jag kan inte heller definiera effekten av de olika typer av sakfrågor Freire definierar utan min hypotes innehåller alla typer av sakfrågor. Mitt resultat tyder på att Freire bör kunna belägga vikten av båda typer av sakfrågor vid ett EUP val i Portugal. Resultatet tyder på att det finns ett samband likt det Fournier och Blais mfl visar att om ett parti agerar negativt inom en sakfråga den enskilda väljaren prioriterar är väljaren beredd att straffa partiet och att detta samband finns oberoende av partiidentifikation. Denna förklaring kan ge en fingervisning av varför de etablerade partierna tappade mark i EUP valet 2009 även om de enskilda sakfrågornas betydelse inte blev signifikanta i regressionsanalysen. Fournier mfl reflektion att det handlar om ett rationellt väljarbeteende att rösta utifrån få sakfrågor är om möjligt mer logisk vid ett andra rangens val som EUP valet, då väljaren prioriterar valet lägre.

Martinssons påvisande att en personlig upplevelse av en fråga inte är central får också belägg då både frågan om fildelning och invandringsfrågan är frågor som i valrörelsen anspelade på imaginära framtida scenario. Det är tydligt att ägande av en fråga var relevant, då fildelning och flykting/invandrings positionsfrågorna fick stor betydelse för de ickeetablerade partiväljarna. Även om jag inte har ett signifikant resultat i vilka sakfrågor som var mest betydande. Den andra förklaringen, missnöje och sakfrågepreferens kan delvis förklara väljarbeteendet, att rösta på ett ickeetablerat parti.

Den tredje förklaringen ledde till min tredje hypotes vilken bekräftades.

Lågt politiskt förtroende, misstro mot politiker och politik i stort, specifikt politiker, ökar sannolikheten att rösta för ett icke etablerat parti. Det makroförtroende Schiffman, Sherman och Kirpalanis definierar stämmer väl överrens med operationaliseringen och Peterson och Wrightmans observation in en amerikansk kontext kan anses stämma även här i Sverige. När det gäller förtroende, vilket i undersökningen varit operationell indikator även under kontroll för kunskapsnivå vilket är relevant då Oscarsson och Holmberg i teorin visat att dessa är sammanflätade. Givetvis finns ingen garanti för att väljarna inte tänkt på enskilda politiker men dock finns sambandet även i missnöje med demokratins funktion vilket också kan ses som ett macroförtroende. Att det amerikanska resultatet stämmer även i en svensk kontext är intresseväckande då systemen leder till så pass olika grader av missnöje enligt Lijphart. Minskningen i förtroende har tidigare inte gett plats åt några nya aktörer i Sverige enligt Peterson och Wrighton, möjligtvis är resultatet i denna studie ett trendbrott. Möjligtvis finns det missnöje som kanaliseras oberoende av partisystem. Sambandet Peterson och Wrighton finner mellan intresset för utgången av valet och röstning på ett tredje parti har inte testats, inte heller sambandet med kunskap då Oscarsson och Holmberg inte fann samband mellan specifika partier och kunskap i EUP valet 2004. Dock kan en undersökning som undersöker

både intresse, förtroende och kunskap vara belysande då det finns tydliga teorier kring dess samband. Sammantaget är denna förklaring tydligast i undersökningen, både sett till sambandets effekt och andelen av variansen som variabeln förtroende förklarar, styrkan.

Brug, Fennema och Tillie menar att de som röstar på ett antiimmigrantparti inte gör det som en protest. De menar att väljarna röstar på anti-immigrant partier av samma orsaker som väljare röstar på andra partier. Brug mfl menar att man måste jämföra med andra partier vilket min undersökning gjort. Resultatet visar att de som röstar på ett icke etablerat parti gör detta delvis som en proteströst och Brug mfl första bevis mot proteströst stämmer inte i denna kontext. Dessa väljare befinner sig längre ifrån "sitt" parti på partiskalan än vad de väljare som röstar på ett etablerat parti gör, vilket ses som en indikator på protest. Det finns en signifikant medelvärdeskillnad mellan grupperna när man mäter det självupplevda avståndet på partiskalan mellan egenplacering av parti och individ. Därmed kan H4, Att väljaren vill uttrycka en protest ökar sannolikheten att rösta på ett icke etablerat parti beläggas. Då även svensk politikets betydelse har ett samband med beteendet. Brug mfl menar att i sitt andra bevis mot proteströstning att väljarna har tydliga antiattityd till invandring, denna fokus på sakfråga istället för ideologi liknar min förklaring och resultat som rör missnöje och sakfrågepreferens. Opp och Kittels teori att missnöje och protest är sammanvävt kan jag med mitt resultat bekräfta då båda kan stå som förklaringar till väljarbeteendet. Denna fjärde förklaring är den svagaste av de tre förklaringar jag funnit som stämmer helt dock är den konkret och den tredje operationaliseringen är väldigt lik den Brug, Fennema och Tille gjort. Enligt definitionerna i tidigare forskning är denna protest en proteströst då de inte kan ses som en kollektiv aktion.

Sammantaget stämmer fyra av fem hypoteser, tre av fyra förklaringar. Förklaring två, konvergens i partisystemet anses inte stämma i samma utsträckning. Förklaringarna vilka var delvis hämtade ur andra kontexter och förklarade röstning på antiimmigrantpartier kan delvis förklara röstning på icke etablerade partier. Dock kan inte dessa tre förklaringar ses som de enda, de förklarar endast små delar av variansen. I tre förklaringar har e-panelen delvis använts som underlag hur dessa intresserade väljare påverkat resultatet är svårt att reflektera kring. Möjligheten finns att svaren blivit mer utpräglat positiva eller negativa då dessa väljare är insatta och har åsikter i olika frågor. Då jag inte i någon av förklaringarna använt mig av endast operationaliseringar från e-panelen anser jag inte detta vara ett stort problem för mitt resultat.

5. Sammanfattning

Vad påverkar sannolikheten att rösta på ett icke etablerat parti? Faktorer som påverkar sannolikheten är; Missnöje med politiken, Förtroende samt Viljan att proteströsta. Dessa faktorer är statistiska säkerställda genom regressionsanalyser. Dessutom kan jag karakterisera väljarna vid valet 2009 som fokuserade på färre sakfrågor än de som röstar på ett etablerat parti. Dessa individfaktorer kan delvis förklara varför man röstar på ett ickeetablerat parti.

Den starkaste effekten har sambandet mellan lågt politiskt förtroende och att rösta på ett icke etablerat parti, denna styrka kan generaliseras till populationen tillsammans med 2/3 av operationaliseringarna i förklaring 2, missnöje och sakfrågepreferens och 4, protest. Sakfrågepreferensen är endast en karaktäristik av väljarna vid valet, denna faktor är inte bekräftad att påverka sannolikheten för röstning på ett ickeetablerat parti.

Resultaten kan få betydelse för vidare forskning om de prövas på nytt empiriskt material. De teorier som bekräftats från tidigare forskning kan möjligtvis byggas ihop till en teori kring väljarbeteendet, att rösta på ett icke etablerat parti. Min undersökning har visat att det finns samband för gruppen som helhet. Att finna enskilda samband mellan specifika partier är en annan uppsats. Första steget är att genomföra analyserna med material efter valet 2010. Om samma empiriska fenomen uppstår finns möjligheter att utesluta sannolikheten att fenomenet och dessa samband endast har giltighet i samband med Europaparlamentsval. Kan resultaten få större generaliseringsmöjligheter i tid och rum kan de vara av intresse även utanför den akademiska sfären då, den effektivaste förklaringen misstro, bör motarbetas.

Slutligen syftet med denna undersökning är uppnått, jag har delvis svar på frågeställningen även om många svar fortfarande finns att finna.

6. Referenser

- Betz, H.-G. 1994. *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. London: Macmillan.
- van der Brug, Wouter. Fennema, Meinndert och Tillie, Jean. 2000. *Anti-immigrant parties in Europe; Ideological or Protest vote?* European Journal of Political Research 37;77-102
- Djurfelt, Göran. Larsson, Rolf. Stjärnhagen, Ola. 2003. *Statistisk Verktyslåda – Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Studentlitteratur. Lund.
- Fournier, Patrick. Blais, André. Nadeau, Richard. Gidengil, Elisabeth och Nevitte, Neil. 2003. *ISSUE IMPORTANCE AND PERFORMANCE VOTING*. Political Behavior, Vol. 25, Nr 1. Sid 51-67.
- Freire, André. 2004. *Issue Voting in Portugal: The 2002 legislative elections*. West European Politics. Vol 27. Nr 5. Sid 779-800.
- Hauge, Rod. Harrop, Martin 2006. *Comparative Government and Politics An Introduction*. Palmgrave, Macmillan.
- Holmberg, Sören. Oscarsson, Henrik. 2004 *Väljare – Svenskt väljarbeteende under 50 år*. Nordstedts Juridik AB
- Kitschelt, H. 1995. *The Radical Right in Western Europe. A Comparative Analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Lijphart, Arend. 1999. *Patterns of Democracy – Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. Yale University Press. New Haven and London.
- Martinsson, Johan. 2009. *Economic Voting and Issue Ownership – An Integrative Approach*. Statsvetenskapliga Institutionen, Göteborgs Universitet. Geson, Göteborg 2009.
- Nilsson, Åsa. Ohlsson, Jonas. Dahlberg, Stefan och Oscarsson, Henrik 2007. *Hur representativ är en självselektad internetpanel?* SOM- Institutet.
- Opp, Karl-Dieter. Kittel, Bernhard. 2009. *The Dynamics of Political protest: Feedback effects and Interdependence in the Explanation of Protest Participation*. European Sociological Review. Vol 00 Nr 00, 2009 sid 1-13 Publicerad 9 mars 2009.
- Opp, Karl-Dieter. 2009. *Theories of Political Protest and Social Movements*. Routledge New York and London.
- Oscarsson, Henrik. Holmberg, Sören. 2006. *Europaval*. Statsvetenskapliga Institutionen Göteborgs universitet. Grafikerna Livréna i Kungälv AB

Oscarsson, Henrik. Holmberg, Sören. 2008. *Regeringsskifte – Väljarna och Valet 2006*. Nordstedts Juridik AB. Elanders Vällingby 2008.

Peterson, Geoff. Wrighton, Mark J. EXPRESSIONS OF DISTRUST *Third-Party Voting and Cynicism In Government*. Political Behaviour. Vol 20 Nr 1, Sid 17-34

Rydgren, Jens. 2002. *Radical Right Populism in Sweden: Still a Failure, But for How Long?* Scandinavian Political Studies. Vol 25 Nr 1, Sid 26-26.

Schiffman, Leon. Sherman, Elaine och Kirpalani, Nicole. 2002. *Trusting Souls: A Segmentation of the Voting Public*. Psychology & Marketing, Vol. 19(12): 993–1007

Webbplatser

1. På Svensk Nationell Datatjänst finns information om SVT ValU 2009. Datamängden och frågeformulären går att få tag i här.

<http://www.snd.gu.se/sv/catalogue/study/576> Besökt den 9/12 2009

2. På valforskningsprogrammets hemsida finns information om E-panelen.

http://www.valforskning.pol.gu.se/Unders_kningar/E-panelen/ Besökt 20/11 2009

3. Valmyndighetens webbplats.

<http://www.val.se/val/ep2004/resultat/slutresultat/index.html> Besökt 15/12 2009

<http://www.val.se/val/ep2009/slutresultat/rike/index.html> Besökt den 20/11 2009.

Appendix till; Att rösta annorlunda: Fyra förklaringar till varför väljare röstar på ickeetablerade partier prövas.

1 Förekomstanalysen i sin helhet.

Innan hypotesprövningen tar vid väljer jag att genomföra en förekomstanalys. Målet är att ta reda på om de tankegångar och förklaringar jag funnit i teorin till väljarbeteendet kan finnas representerat i materialet. Genom att belägga tankegångarna hos väljarna bevisar jag att behovet att genomföra de kommande kvantitativa testerna. Målet med denna förekomstanalys är att uppnå en empiriskmättnad av de tankesätt som finns i urvalet. Jag använder mig av svaren på den öppna frågan som ställdes till E-panelen i maj 2009.

Vad talar för att Du kommer att rösta på ... partiet i årets Europaparlamentsval?

Givetvis går det att ifrågasätta om det via denna enkla operationalisering av beteendet att rösta på ett icke etablerat parti går att få fram de riktiga orsakerna, genom att fråga väljaren rakt upp och ned. Svarar respondenten verkligen ärligt på frågan? Samt att jag använder en fråga innan valet har skett, dock kommer denna förekomstanalys inte användas för att påvisa något samband utan endast att belägga att tankegångarna finns. Anser att panelen precis innan valet är bättre än panelen 3 månader senare.

Jag tolkar svar från de 262 respondenter som röstat på ett icke etablerat parti utifrån ett urval av 1159 väljare som svarat på frågan i E-panelen 3.

Utifrån mina sju hypoteser finns det 5 tankesätt som lämpar sig att kontrollera med hjälp av denna öppna fråga.

Tankesätt	1. Missnöje med de etab. partiernas insatser	2. Konvergens i partisystemet	3. Stark preferens för en sakfråga	4. Misstroende mot politiker och politik	5. Viljan att uttrycka en protest
JL (38)	1	2	10	2	0
SD (51)	5	1	13	2	3
FI (47)	0	0	19	2	2
PP (126)	14	0	41	4	18

Siffrorna inom parentes står för antal personer det finns i det specifika urvalet. Exempel; Antalet Junilistan väljare som svarat på den öppna frågan.

Observera att förekomstanalysen blir delvis godtycklig då det är en mening som skall tolkas och avgöras. Jag väljer att bokföra exempel där tankegången tydligt framgår. Det viktiga är inte att få fram i vilken utsträckning tankesätten finns i materialet utan att de finns.

Resultatet visar att alla tankegångar finns representerade i urvalet. Vissa tydligare än andra, stark preferens för en sakfråga står tydligt ut och finns representerad kraftigt hos alla partiernas väljare. Tydligast är det hos PP och FI där närmre en 1/3 av svaren innehöll sakfrågeåsikter.

Exempel på citat som visar 3. preferens för sakfrågor;

”Jämställdhet är en så viktig fråga”⁷⁹

”Vi måste få in fler kvinnor på viktiga poster i parlamentet.”

”Vill ha ny politik beträffande upphovsrätt”

”Integritet på internet”

Tankesätt 5. Att uttrycka en protest framträdde också tydligt, tydligast hos PP.

”En protest”

”En proteströst helt enkelt”

Tankesätt 1. Missnöje med de etablerade partiernas insatser vilket är vanligast hos SD och PP.

”Andra partier tar inte dessa väldigt viktiga frågor på allvar”

”Svensk invandringspolitik fungerar ej. Etablerade partier hanterar andra frågor på ett märkligt sätt”

Tankesätt 2. Konvergens i det svenska partisystemet har varit svårt att belägga i materialet. Detta kan bero på att just detta tankesättet är svårt att belägga med operationaliseringen, öppen fråga. Dock finns det tendenser som visar på tankesättet.

”Negativ till både såväl allians som vänsterblock”

I tabellen har inte alla öppna svar registrerats under något av de fem tankesätten. Detta bero på att många svar innehåller flera tendenser eller andra tendenser. Jag har då inte registrerat dem för något.

Exempelvis; ”Minska Europeisk överstatlighet, samt minska invandringen av utomeuropeiska invandrare.”

”Skyddat privatliv och delad kultur samt tappad tilltro till de rådande partierna.”

Det finns även en tendens till rörlighet och bevis för andra rangens val i materialet.

Exempelvis; ”Jag röstade på piratpartiet som en markering angående den senaste tidens debatt om upphovsrätt och TPB målet. Hade det varit ett riksdagsval hade min röst sett annorlunda ut,”

”Jag röstade på person, Gudrun Schyman och övergav tillfälligt mitt vanliga parti (s).”

---

⁷⁹ Citaten i avsnittet kommer från E-panelen 2009. Appendix 2.

2. Öppna svar från E-panel Oktober.

2. Vilka var de viktigaste skälen till varför Du röstade som du gjorde i Europaparlamentsvalet den 7 juni 2009? Antal svar på frågan 1159.

FI

Antal personer i urvalet: **47**

Partiets feministiska politik

Demokratiaspekt, ideologisk aspekt, fler kvinnor till EP, motverka "gubbspolitiken", miljön, Gudrun Schyman

Det behövs ett parti som sätter jämställdheten främst, dvs ser genusperspektivet på alla frågor

Det mänskliga rättigheterna

De etablerade partierna ska inte tro att de sitter säkert, det behövs lite annat tänkande hos dem. Ibland känns det som att vi är till för dem snarare än att de representerar oss.

personval

har jobbat där nere och vet hur eftersatta jämställdhets- och likabehandlingsfrågorna är. Gudrun har dessutom mitt stöd i alla väder!

Jämlikhetsarbetet, Miljöarbetet, Politik/Religion krocken.

feminism

jämställdhet är en så viktig fråga

JAG VILLE SKAKA OM PARLAMENTET LITE

Jämställdhetspolitiken, miljö- och djurrättsfrågor

Förhoppning om mer jämställdhet i samhället

Om FI had fått ett mandat i EU hade det kunnat få stor uppmärksamhet i Europa och ge mer positiva effekter än ett mandat i riksdagen.

Vi måste få in fler kvinnor på viktiga poster i parlamenten.

Gudrun Schyman

tycker de har en bra europapolitik, vill verkligen GÖRA något i miljöpolitiken

Jag ville ha en engagerad feministisk och orädd person i europaparlamentet. En som rörde om i patriarkatet .

Personval, Gudrun Schyman.

Ge Feministiskt initiativ stöd samt att Gudrun Schymans röst behövs i EU-parlamentet

Därför att mänskliga rättigheter måste vara grunden för politiken.

Feministiska och jämställdhetsfrågor.

Kvinnors rättigheter i Europa. Vi i Sverige ligger relativt långt fram i jämställdhet men det fattas mycket i andra länder. Eu-strukturen behöver göras om.

Skicka Schyman till Bryssel!

Det var en chans att få Gudrun Schyman på en maktposition. Det fanns möjlighet att lägga min röst på ett i

JL

Antal personer i urvalet: **38**

Nya fördraget, politisk linje

Tycker inte om nuvarande inriktning (Lissabonfördraget)

De hade vettiga förslag till vad de ville göra i EU.

Inställningen till EU

Tycker inte om EU som fenomen. En stor jäkla byråkratisk massa som är helt oberonde av vad folk tycker.

Lobbyingen är det som styr. Alla olika stuprör i bl.a. forskningsdirektoraten har ingen aning om vad de andra gör.

Pengaslöseri. Samordningen fungerar inte.

Kritisk till EU

Junilistan är ett EU-kritiskt parti och vill att beslut läggs så nära där beslut tas. Subsidiaritetsprincipen. vi

Negativ till såväl allians som vänsterblock

Dyr administration

Partiet låg närmast mina egna åsikter

Eu-kritik, missnöje med övriga partier

En kritisk röst inom EU

Jag var trött på de sk etablerade partiernas oförmåga? till förnyelse. Junilistan hade en lite mer kritisk hållning till byråkratiseringen.

Är EU- och EMU-kritisk

Junilistans politik framstod fortfarande som den bästa.

röstade för minskad EU-byråkrati

Kommer faktiskt inte ihåg det... Sorry...

Jag anser att Junilistan stod för ett bra resonemang angående EU. Helst skulle jag vilja tacka för Sverige och anser att vi snarast skulle ta oss ur detta stora problembarn. Är bara till för att vissa skall sko sig mer och mer. Ett odemokratisk påfund.

Jag röstade på personen i första hand. De viktigaste skälen var mindre makt till Bryssel, äldreomsorgen och arbetsmarknadsfrågor.

Viktigt att minska EU:s makt.

Jag önskar att vi ska lämna så lite makt som möjligt till EU. Helst vill jag att vi lämnar EU.

EU-kritiken

Ville få Sören Wibe till parlamentet.

Junilistan är den enda kraft i Sverige som säger JA till EU men som motsätter sig en övergång till ett "United States of Europe", vilket vi nu är snubblande nära när Lissabonfördraget tvingats på oss genom att totalt negligera utslaget av 3 länders folkomröstningar. Hur kan man kalla Europa demokratiskt efter detta?

Gillar inte EU

demokrati och Sveriges självständighet

de riskerade att åka ut och jag tycker att de behövs som motpol.

Vill ha ett EU med så lite makt som möjligt

Raka klara besked med rätt riktad kritik gentemot Bryssel.

eu kritiska

EU's ekonomiska slöseri och inblandning i ovesäntligheter.

Det behövs fler EU-kritiska röster i Bryssel.

De hade bäst valkampanj

begränsning av maktöverföring

EU-kritiken

Jag var besviken på kd:s kovändning - att inte ta med Lennart Sacredeus på listan men väl Alf Svensson.

Att de har en kritiskt granskande syn på EU

Vill inte vara med om, att makten förs bort från människorna till den politiska adeln och byråkratin.

PP

Antal personer i urvalet: **126**

Integritetsskyddet på internet som jag tycker har försämrats för att en viss branch trycker på.

Dom andra partierna säger inte mig ett enda dugg,ljuger så dom tror sig själva

Frihet.

Kandidatens åsikter stämde bäst överens med mina och jag ville värna den personliga integritetens röst i EUparlamentet.

Piratpartiet var det enda partiet som starkt hävdade integritetsfrågorna, vilket är särskilt viktigt gentemot EU, som jag uppfattar står för överstatlighet och kontroll.

Utvecklingen mot ett mindre liberalt samhälle. Därför att medborgerliga rättigheter för första gången under min

livstid på allvar ifrågasätts både nationellt och inom EU

Jag anser att upphovsrättslagen är ganska urholkad och inte med i utvecklingen såsom internet och annan media dagens upphovsrättighets lag är omodern.

Integritetsfrågan

Är en idogt nedladdande tönt

Pga att finansiellt starka parter kan köpa sig rätten till att spionera på medborgare. Det var en röst mot storebrorsamhället.

Fritt privatliv....

missnöjesröstning

Nytänkare, uppstickare. Känns bra med ett parti som går lite sin egen väg.

fria ordet

Vill ha ny politik betr upphovsrätt

Den stärkta övervakning tar tydligt övertramp in i mitt och andra oskyldiga medborgares privatliv och det kan aldrig accepteras.

Det var det enda parti som tog hotet mot mänskliga rättigheter på nätet på allvar. De andra partierna verkade tro att vilka övergrepp som helst är OK, så länge de bara görs på nätet. Jag är uppriktigt orolig för HADOPI och liknande initiativ för att tysta informationsspridning. Jag delar för övrigt inte pp:s syn på på andra saker, såsom patenträttsfrågor och liknande. För mig är inte heller fildelning någon stor fråga eftersom jag inte själv fildelar. integritetsfrågan. motverka storebrorssamhället.

Dom har frågor som intresserar mig OCH inte minst om är inte proffspolitiker. Är trött på alla myglare i den nya adeln "politiker"

Integritets- och demokratifrågorna.

trött på eu

piratpartiet väckte intressanta frågor som jag tycker borde få mera fokus

Jag vill inte leva i ett Orwellskt 1984.

protest

Integritetsfrågan

Tycker denna fråga är så pass viktig att den måste diskuteras, och inte nonchalera den som de stora partierna gör.

Jag bedömde att integritetsfrågor hörde hemma i Europaparlamentet. Inga andra partier var lika tydliga i sin profil.

En protest. Tycker att det visade sig vad vi tycker om det hela med EU. Tror det blir svårt i riksdagsvalet för dem. Sen hade jag lite intresse i det hela pga att jag laddade ner....

fralagen och den personliga integriteten

Det var det parti vars politik jag sympatiserade med.

Min integritet och storebror

internetdebatten, ipred, fildelningsfrågorna

Skyddat privatliv och delad kultur samt tappad tilltro till de rådande partierna

Att PP driver medborgarrättsfrågorna

De andra partierna är omoderna.

En antiröst mot det som de stora partierna inte kunde stå för.

i ren protest!

Det fanns 2 skäl som utgjorde grunden. Frågorna om personlig integritet och det övervakningssamhälle som håller på att byggas upp. Detta pågår även i den sk. demokratiska västvärlden, utgångspunkten för samhället är att Du är en potentiell fara, och att jag skall bevisa min oskuld. Det ger samhället rätten till diverse allmän övervakningar och medveten luddigt formulerad lagstiftning. Dels så är EU valet lite av en fars. Att välja bland Svenska partiledamöter spelar ju ingen större roll. I parlamentet är det ju partigrupperna som stakar ut politiken. Då borde även valet till parlamentet utgå från partigruppernas politik. Nu blir det ju mest larv och frågor som mer berör den lilla beslutsmakt Sveriges Riksdag har kvar.

Att sverige, europa och resten av världen mer och mer ser mass övervakning av den egna populationen som ett godtagbart medel mot potentiella ytre hot.

Jag ville ge Alliansen en liten funderare över vikten av den fråga som Piratpartiet representerar.

Partiet har ett pogram som jag tycker om

Telekom-paketet, Stockholmsinitiativet

Som medborgare och människa i sverige så måste vi börja sätta ner foten och visa att vi inte godtar mer inskränkningar i vår integritet, och framförallt så måste vi visa att amerikanska bolag inte skall få diktera våra lagar eller rättigheter.

Integritet

Jag ville få in integritetsfrågor i parlamentet.

Integritetsfrågorna

Internetfrågor, integritetsfrågor, "storebror- ser dig"

integritetsfrågan

integritet

pp behövs i bryssel

Minskad integritet i samhället och att patenten styr för mycket ekonomiskt och handlingsmässigt inom näringslivet.

integritet på internet

PP är det enda parti som står för vad de säger. Alla de övriga säger en sak och gör sedan en annan (oavsett vilken färg de har)

integritet

fra lagen mm..

Integriteten helt och hållet. Vi är enligt min mening inne på en farlig linje där vi alltmer övervakas (kartläggs) med hjälp av tekniken (datorer, kameror etc).

Integritet på internet

Tyckte att det behövdes röras om i grytan...

Vi måste bekämpa rättsröten och det faktum att multinationella företag styr våra politiker och lagstiftandet.

Det är dessutom katastrofalt på lång sikt för samhällsutvecklingen när individer som inte förstår hur 2000-talets teknologi fungerar, stiftar lagar som ger helt andra spelregler på nätet än vad vi har i samhället i övrigt. Ett konkret exempel är att om jag postar ett pappersbrev till min mor så får inte staten läsa det men om jag skickar ett mail, däremot så går det bra.

Att stödja Christian Engströms kandidatur till parlamentet eftersom han är en mycket duktig politiker och lever och arbetar efter de värden som ligger i PP's program. Han behövs som ljus i mörkret i EU-parlamentet besviknen på att de andra partier inte bryr sig om integritetsfrågorna. Har alla blivit köpta av amerikanska bolag? Upphovs- och integritetsfrågor. Vid val tillfallet hade inte Piratpartiet någon klimatpolitik vilket jag uppskattade. gillar inte att "storebror" kollar mail !

Integritetsfrågor+ less de etablerade nomenklaturen

Integritetsfrågorna. (FRA-lagen och IPRED-lagen) Anser att det jag gör i min dator tillhör den privata sfären och bör skyddas.

Vill få in andra partier än de redan etablerade.

Det enda partiet som jobbar för grundläggande demokratiska och mänskligas rättigheter. Övriga partier är tydligen emot.

Den sakfråga de profilerade sig för var väldigt viktig

Det är det enda parti som tar allas vår personliga integritet, och rätt till ett privatliv, på allvar.

Integritetshotande lagstiftning i Sverige och andra EU-länder samt vikten av att försvara friheten på Internet (telekompaketet mm).

Personlig integritet; Ipred- & FRA-lagen mm. Upphovsrättsindustrin.

Internetfriheten

För att visa min ståndpunkt gällande alla inskränkningar av den personliga integriteten som skett det senaste så jag "slipper" rösta på dem i riksdagsvalet.

Påred

För att markera mot anti-integritetspolitiken som de flesta svenska partier för i EU-parlamentet och riksdagen.

Samt för att rösta in någon som garanterat jobbar mot integritetskränkningar

Data

Integritetsfrågorna

Jag röstade på piratpartiet som en markering angående den senaste tidens debatt om upphovsrätt och TPBmålet.

Hade det varit ett riksdagsval hade min röst sett annorlunda ut.

Enda partiet som bryr sig om småfolket

För att visa regeringen vad jag tycker om bland annat ipredlagen och t.ex. fra lagen.

Proteströstade

informationsfriheten och offentlighetsprinciper

Less på de treditionella partierna. Intressant fråga som drevs av Piratpartiet.

Stöder deras ideer

Ipred-lagen

Piratpartiet är det enda av de någorlunda etablerade partierna som tar frågorna om modern teknik som vardagshjälpreda snarare än övervakningsunderlättare samt personlig integritet på allvar.

Ville protestera mot de hårdare lagarna mot fildelning

integritetsfrågor

Inget annat parti tog upp de frågor som piratpartiet gick till val med

Idioti

Personlig integritet och frihetsfrågor.

Jag tyckte att det hade blivit för mkt integritetskränkande tänk, särskilt på den europeiska arenan.

Vänsterpartiet och miljöpartiet som jag också funderade på var inte tillräckligt tydliga i integritetsfrågor.

FRA IPRED Integritetsfrågor

vill kunna surfa på vilka sidor jag vill utan att bli kartlagd

Demokrati

internetfriheten

lite protest mot ett eu-imperium

Jag ville påverka datalagstiftningen i EU.

Något nytt som inga etablerade räknade med

Vår rätt till privatliv urholkas mer och mer, och våra "kära" folkvalda bara fortsätter att släppa igenom fler och fler kränkningar. Det är inte acceptabelt.

Lyfta fram integritetsfrågor och rättssäkerhetsaspekter, inte bara för internet utan generellt i samhället.

protest röst

Rätten att slippa bli övervakad.

De nya helt vansinniga lagarna IPRED och FRA. IPRED som helt lämnar över polisens arbete till private bolag och tar bort bevisnings tvånget. Samt att FRA ska avlyssna all trafik inte bara som alltid tidigare radio trafik som förekommer utanför landet.

Integritetsfrågan

Eftersom jag kände mig frustrerad över att politikerna drev igenom IPRED och FRA lagarna utan att lyssna på väljarnas motstånd. Det enda sätt jag kunde visa mitt missnöje med rådande politikens förakt för väljarna mellan valen.

FRA, Ipred lagen och det svenska rättsystemets haveri inför integritetsfrågor och IT. Det är så fundamentalt att andra viktiga frågor fick stå tillbaka. En proteströst helt enkelt

Datalagringsdirektivet och patentlagstiftning.

Jag tycker som de.

Protest.

För att få in vettiga åsikter i EU. De sittande ledmöterna hade politik som inskränkte på personlig integritet och demokratin

IPRED

För att bevara yttrandefriheten och motverka kontrollsamhället!

Andra partierna tar inte dessa väldigt viktiga frågor på allvar

ville markera mitt missnöje mot ingreppet i den personliga integriteten

Tycker det är bra med nytt friskt blod bland allt gammalt.

Personlig Integritet i HELA samhället, få stopp på dessa vansinniga upphovsrätts, patent och varumärkeslagar som håller på att strypa all kreativitet!

En knäpp på näsan åt etablerade partier som böjer sig för utländska intressen (läs. musikindustri).

Ipred lagen

Vi lever i den tredje industriella revolutionen och politiken måste anpassa sig. Genom att rösta på det rätt fjantiga Piratpartiet tänkte jag att Moderaterna skulle ta till sig budskapet.

Kände kandidat.

ett parti som hade en tydlig ståndpunkt och i den frågan samtyckte jag

Viktigt att värna om individens integritet. Storebror vill veta allt, det ska han inte få.

demokratifrågan i Eu tillsammans med den ökade viljan till att övervaka EUs medborgare är mycket viktig.

Integritetsfrågor som regeringen inte har hanterat på ett bra sätt under mandatperioden

För att få stopp på övervakningshysterin i Europa

SD

Antal personer i urvalet: **51**

Kommer inte ihåg säkert, men har för mig att invandringspolitiken spelade roll.

invandringen

Är kritisk till EUs toppstyre, vill se mer nationellt styre

Inget annat parti vågar ta invandringsproblematiken på allvar

Jag är emot EU.

Migration, trygghet

Ut ur U

Önskar en mer restriktiv invandringspolitik.

Stoppa invandringen. Utvisa alla nysvenskar.

Trött på våra etablerade partier

bristen på bra kandidater
Att bryta EU:s dominans och inflytande . Driva politik som återställer vårt själv-
bestämmande gentemot EU.
vill inte rösta på ett parti som vill stanna i EU
Att försöka få in ett personval som jag valde.
Som jag ser det enda partiet som värnar Sverige.
de sätter sveriges väl högt
Invandringfrågan
De ville ha ett självständigt Sverige utanför EU.
Skeptisk till överstatlighet
är emot eu i dess nuvarande form.
Vi behöver en bättre ordning på våra myndigheters handläggning, gällande kommuner,
landsting.
försäkringskassa, arbetsförmedling och de olika regionstyrelsen (som vi skattebetalare
får leta efter
information om). Därtill sättet och tiden det tar att handlägga asylärenden, att ge bidrag
istället för att sätta
sökande i arbete. Anhöriginvandringen, som måste kontrolleras. Vi som betalar skatt
måste också få
rättigheter, inte bara betala och hålla tyst. Det har förts "flumpolitik" för länge i Sverige.
Skattesystemet,
arbetsgivaravgifterna, sjuklöner, LAS, m.m. Som småföretagare skulle jag kunna ge
arbete, (och landet
skatteintäkter) till tio / tolv personer, istället för de fyra som jag nu har råd att ha.
Det enda eu-kritiska parti som är kvar.
Stötta partiet.
Vill motverka byggandet av (ett odemokratiskt) Europas förenta stater och centralisering.
Vill sända en signal
till etablissemanget
Flyktningsfrågan och säkerhetsfrågan är för mig viktiga.
Minska Euorepisk överstatlighet, samt minska invandringen av utomeuropeiska
invandrare.
Jag är negativt inställd till hela EU-projektet. Dessutom anser jag att ett bra resultat för
SD i EU-valet bidrar till
att stärka partiet även på det inrikes politiska planet.
Fanns inget alternativ trött på svenska invandringspolitiken mest
För att opponera mig, jag tycker att EU har för stor makt och kör över våra lagar!
Invandringspolitik, EU-politik
Missnöje
protest
Etablissemangets mobbing och demokratiförakt.
Svensk invandringspolitik fungerar ej. Etablerade partier hanterar andra frågor på ett
märkligt sätt
EU kritisk
För att dem ska stärka sin ställning inför riksdagsvalet i Sverige.
Minska invandringen
invandringspolitiken, sevrige ut ur eu
Sverige gynnas av hårdare krav för invandring.
Vill e dem en plattform att stå på inför riksdagsvalet.
Den pågående Afrikaniseringen och islamiseringen av EU. Hålla det muhammedanska
Turkiet utanför EU. Det
ständiga daltandet med muslimer. Skydda vår genpool mot dygeniskt inflöde av gener
från lågIQ-länder som
t.ex. Afrika. I länderna söder om Sahara ligger EXEMPELVIS genomsnittlig IQ långt under
70 (gränsen för
mental efterblivenhet). [Richard Lynn, Tatu Vanhanen, Ruchton m.fl]
för att det är det parti som som står mig närmast politiskt

Det politiska systemets ovilja att diskutera invandringens problematiska aspekter.
 För att visa att jag vill stoppa massinvandringen, islamiseringen och mångkulturen.
 Att Sverige ska lämna EU
 Att vi inte fick folkomrösta om nya fördraget
 för dom är ett parti som vill att Sverige ska ha kvar makten och inte lämna över den till EU.
 utträdet ur EU.
 invandringen
 Massinvandringen och Islamiseringen av Europa.
 Vill ha en förändring i specifik fråga.

3. Övriga resultat

Multivariat Regression. Förtroende under kontroll för kunskapsnivå.

Oberoende	B-värde	Sig	NValid
Pol. Förtroende	,144	,000	7495
Kunskapsnivå	-1,78E-5	,464	7576

$R^2=,075$ Intercept= -,176.

4. Svt Vallokalsundersökning, frågeformulär.

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter.
 Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.
 Resultaten ska bara redovisas som siffror.
 Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1: Vilket parti röstade Du på idag?

Moderaterna
 Centerpartiet
 Folkpartiet
 Kristdemokraterna
 Socialdemokraterna
 Vänsterpartiet
 Miljöpartiet
 Junilistan
 Feministiskt initiativ
 Piratpartiet
 Sverigedemokraterna
 Annat parti
 Blankt

2: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

Ja ₁ Nej ₂

3: När bestämde Du Dig för vilket parti Du

skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?

Idag

Under senaste veckan

Tidigare under valrörelsen

Visste sedan länge hur jag skulle rösta

4: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster

Något till vänster

Varken till vänster eller höger

Något till höger

Klart till höger

7: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU

Sverige skall förbli medlem i EU

Ingen bestämd åsikt i frågan

5: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval i dag?

Moderaterna

Centerpartiet

Folkpartiet

Kristdemokraterna

Socialdemokraterna

Vänsterpartiet

Miljöpartiet

Junilistan

Feministiskt initiativ

Piratpartiet

Sverigedemokraterna

Annat parti

Ej röstberättigad

6: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort

Ganska stort

Ganska litet

Mycket litet

8: Allmänt sett, vilken är Din inställning till EU?

Mycket positiv

Ganska positiv

Varken positiv eller negativ

Ganska negativ

Mycket negativ

Ingen uppfattning

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

Mycket positivt

Ganska positivt

Varken positivt eller negativt
Ganska negativ
Mycket negativ

10: Är Du kvinna eller man?

Kvinna ¹ Man ²

11: Vilket år är Du född?

Skriv Ditt födelseår!

1 9

12: Är Du svensk medborgare?

Ja ¹ Nej ²

Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

13: Du själv 14: Din far 15: Din mor

Ren landsbygd i Sverige

Mindre tätort i Sverige

Stad eller större tätort i Sverige

Stockholm, Göteborg, Malmö

Annat land i Norden

Annat land i Europa

Land utanför Europa

16: Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig.

Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola

Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola

Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

Eftergymnasial utbildning, ej högskola

Studier/examen från högskola/universitet

Studier/examen från forskarutbildning

På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar?

Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

17: I Sverige?

18: I Europeiska unionen?

19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

Statlig

Kommunal (även landstingskommunal)

Privat

Aldrig yrkesarbetat

20: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)

Arbete/utbildning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Arbetslös

Ålderspensionär/Avtalspensionär

Har sjuk- eller aktivitetsersättning

Hemarbetande

Studerande

21: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/

hörde Du till?

Tjänsteman
Tjänsteman med arbetsledande funktion
Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion
Arbetare
Arbetare med arbetsledande funktion
Jordbrukare: ingen anställd
Jordbrukare: en eller flera anställda
Företagare: ingen anställd
Företagare: 1- 9 anställda
Företagare: 10 eller fler anställda
Aldrig yrkesarbetat

22: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund
Ja, TCO-förbund
Ja, SACO-förbund
Nej

23: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

Minst en gång i månaden
Några gånger om året
Mera sällan
Aldrig

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

24: Partiernas politik i EU-frågor
25: Partiernas insatser i svensk politik
26: Gammal vana/lojalitet med mitt parti
27: Kandidaterna på valsedlarna

Mycket
stor
betydelse
Ganska
stor
betydelse
Varken stor
eller liten
betydelse
Ganska
liten
betydelse
Mycket
liten
betydelse

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

28: Miljön
29: Ekonomin
30: Sysselsättningen
31: Frågan om jordbruksstödet i EU
32: Freden i Europa
33: Den nationella självständigheten
34: Om Sverige skall införa euron som valuta
35: Flyktingar/invandring
36: Turkiets medlemskap i EU

- 37: Företagens villkor
- 38: Jämställdheten mellan kvinnor och män
- 39: Försvarsfrågan i EU
- 40: Demokratin i EU
- 41: Sociala välfärden
- 42: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)
- 43: Fackföreningarnas ställning
- 44: Brottsbekämpning
- 45: Frågan om fildelning
- 46: Energi och kärnkraft
- 47: EU:s utrikespolitik

Mycket
stor
betydelse
Ganska
stor
betydelse
Varken stor
eller liten
betydelse
Ganska
liten
betydelse
Mycket
liten
betydelse

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television den 7 juni klockan 21.00.

5. E-panelen 1-4 + Oktober. Endast de frågor som använts i undersökningen redovisas här i sin helhet. Om behov av att se hela frågeundersökningarna vilka är väldigt vida, kontakta författaren.

E-panelen 2009 : 2

Antal deltagare i enkäten: 3263

Antal erhållna enkätsvar: 1654

1. Hur väl anser Du att följande beskrivningar stämmer in på årets valrörelse?

Antal svar på frågan: 1643

1 2 3 4 5 6 7 Inget

svar

(4) Klara skillnader mellan partierna

E-panelen 2009 : 4

Antal deltagare i enkäten: 3263

Antal erhållna enkätsvar: 1783

1. Vilket parti röstade Du på i Europaparlamentsvalet?

Antal svar på frågan: 1780

(1) Vänsterpartiet

(2) Socialdemokraterna

(3) Centerpartiet

(4) Folkpartiet

(5) Moderaterna

(6) Kristdemokraterna

(7) Miljöpartiet

(8) Junilistan

(9) Sverigedemokraterna

(10) Piratpartiet

(11) Feministiskt initiativ

(12) röstade blankt

(13) röstade inte alls

(14) Annat parti 5 0,3%

(15) Antal som ej svarat 3 0,2%

E-panelen Oktober

Antal deltagare i enkäten: 1621

Antal erhållna enkätsvar: 1419

1. Vilket parti Du röstade på i Europaparlamentsvalet i juni 2009?

Antal svar på frågan: 1409

(1) Vänsterpartiet

(2) Socialdemokraterna

(3) Centerpartiet

(4) Folkpartiet

(5) Moderaterna

(6) Kristdemokraterna

(7) Miljöpartiet

(8) Sverigedemokraterna

(9) Piratpartiet

(10) Junilistan

(11) Feministiskt initiativ

(12) Röstade blankt

(13) Röstade inte i

Europaparlamentsvalet

2009

(14) Hade inte rösträtt i

Europaparlamentsvalet

2009

(15) Annat parti

3. Hur viktiga var följande skäl till ditt val av parti i Europaparlamentsvalet 2009?

Antal svar på frågan: 287

Mycket

viktig

Ganska

viktig

Varken

viktigt

eller

oviktigt

Ganska

oviktig

Helt

oviktig

Inget

svar

(1) Partiets politik

stämmer bäst

överens med mina

egna åsikter

(2) Jag vill uttrycka
mitt missnöje med
de etablerade
partierna

(3) Jag vill placera en
viktig fråga högre
upp på agendan

(4) Partiets
företrädare är
duktigast på att
driva sakfrågor
som jag tycker är
viktiga

(5) Partiet tar tydligast
ställning i frågor
som jag tycker är
viktiga

162

(6) Partiet ställde upp
med bäst
kandidater till
Europaparlamentet

4. Hur tycker Du allmänt sett att regeringspartierna och
oppositionspartierna har skött sina uppgifter sedan valet 2006?

Antal svar på frågan: 701

mycket

bra

ganska

bra

varken

bra

eller

dåligt

ganska

dåligt

mycket

dåligt

Inget

svar

(1) Hur tycker Du de
borgerliga partierna
skött sig som

regering sedan valet
2006?

(2) Hur tycker Du
Socialdemokraterna,
Miljöpartiet och
Vänsterpartiet skött
sig som
oppositionspartier
sedan valet 2006?

13. Man brukar ibland tala om att partiernas åsikter kan ordnas från vänster till höger efter politisk ideologi. Vi skulle vilja att Du använde skalan nedan för att placera ut riksdagspartierna.

Antal svar på frågan: 720
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Alla partierna finns med, inte bara riksdagspartierna.

14. Man brukar ibland tala om att partiernas åsikter kan ordnas från vänster till höger efter politisk ideologi. Var någonstans skulle Du placera Dig själv på en sådan vänsterhögerskala?

Antal svar på frågan: 1416
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Inget
svar